

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 juni 1996

verschijnt driemaandelijks
96.2

Inhoud AMK Mededelingen 96.2

F. Dielen	
Editoriaal	41
N. & M. Dam	
Weer zo'n bruine <i>Telamonia</i>	42
P. Kelderman	
<i>Haasiella venustissima</i> (Fr.) Kotl. & Pouz.	47
J. Schoutteten	
Een vergelijkende studie tussen <i>Tyromyces wynnei</i> en <i>Tyromyces wakefieldiae</i>	49
H. De Meulder	
Over de relatie van paddestoelen met mossen	53
J. Van Yper	
<i>Russula carpini</i> en <i>Russula anatina</i>	56
R. Walleyen & A. Verbeken	
<i>Lactarius</i> : genus van het jaar 1996	60
D. Thumas-Van Nerom	
Uit het Brusselse	64
T. Jaeken-Van Doren	
Een halve eeuw zwammen	64
T. Jaeken-Van Doren	
Paddestoelennamen (met de P van Frans)	66
R. Walleyen & K. Van de Put	
Boekbesprekingen	67
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	68
Mededeling cursussen veldmycologie	69
Activiteiten	70

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, R. Walleyen
hoofdredacteur: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde
tikwerk: M. Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310, 3550 Heusden-Zolder
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette (zowel van 3.5" of 5.25") gemaakt met tekstverwerkingsprogramma Word Perfect 6.0 of lager zijn ook van harte welkom. Voor andere ASCII-bestanden kan U contact opnemen met de redactie.

Teksten op diskette kunnen rechtstreeks gestuurd worden naar de hoofdredacteur, Emile Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde tel.: 02/267.74.18. Geschreven of getikte teksten moeten naar Mieke Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310 te 3550 Heusden-Zolder gezonden worden.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur. Artikels moeten minstens een maand voor het verschijnen van het volgend nummer bij de redactie zijn. Artikels die niet op diskette staan dienen minimum zes weken voor het verschijnen ingeleverd te worden.

Omslagfiguur: M. de Haan

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Editoriaal

Frans Dielen

Oef! Een veeleisende periode voor diegenen die zich hebben ingezet voor de retrospectieve 50 jaar A.M.K. en de 19de Nationale tentoonstelling van lentepaddestoelen is voorbij. We zullen mei 1996 allicht niet vergeten. We hebben de 50 jaar rond gemaakt en zij die de moed en moeite hebben opgebracht om de tentoonstelling te komen bezoeken, hebben zich voorzeker niet verveeld.

Het chronologisch verloop van de voorbije 50 jaar bijeenbrengen was geen sinecure, toch menen de initiatiefnemers daarin geslaagd te zijn. Mijn persoonlijke dank gaat dan ook in de eerste plaats uit naar hen die hier daadwerkelijk hebben aan meegewerkt.

Voor de tentoonstelling van lentepaddestoelen werd onverhoopt toch nog heelwat materiaal bijeengebracht. De weersomstandigheden der laatste maanden, de miserabelste die we ooit hebben gekend voor de fungiflora, te droog en te koud, lieten niet veel verhoppen.

Samen met onze Franstalige collega's die uit verschillende hoeken van Wallonië met materiaal kwamen opdagen, was de tentoonstelling toch nog meer dan de moeite waard.

Onze extra inspanning voor 1996 is echter nog niet voorbij. Er rest nog de voorbereiding voor de feestviering op zaterdag 23 november met een academische zitting in de Keurvelszaal van de Antwerpse Zoo gevolgd door een banket in het Switel Hotel te Antwerpen. Het is ook de bedoeling dat tegen die datum een nieuwe volledig herwerkte en uitgebreide "Aantekenlijst" zal klaar zijn en ook het volgende nummer van *Sterbeecia*.

Onze medewerking aan de tentoonstelling "Frisgroen, gifgroen" in het Veiligheidsmuseum te Antwerpen zit er ook op. We zorgden voor een educatieve stand over giftige en eetbare paddestoelen, die 3 weken lang veel aandacht heeft getrokken.

Daar het brevet van Koninklijke maatschappij nog niet was toegekomen bij Gouverneur, C. Paulus, ontving Gedeputeerde Frank Geudens in zijn plaats een delegatie van onze Kring in het provinciehuis. Na een korte verwelkoming die een samenvatting over onze Kring inhield, werden we na een drankje rondgeleid in de tempel van de provincie. Wat een

pracht! Zij die er niet bij waren hebben iets moois gemist. Met een groepsfoto in de hand werden we uitgeleide gedaan.

Intussen is het brevet van Koninklijke maatschappij vanuit het Paleis te Brussel bij de Gouverneur toegekomen. Hij zal ons dit persoonlijk overhandigen op 5 juli.

Inmiddels gaat de cursus microscopie verder. De deelnemers blijven er met enthousiasme naartoe komen.

Verschillende van onze leden hebben van 14 tot 19 mei deelgenomen aan het achtste Luxemburgse mycologische voorjaarscongres in Clairefontaine. De organisatie was voorbeeldig en het contact met Franse, Duitse en Luxemburgse mycologen was weer uitstekend. Spijtig genoeg was ook hier de neerslag te gering geweest en de nachten te koud voor een normale voorjaarsfungiflora. Toch hebben we ons met het vele kleine materiaal meer dan genoeg kunnen bezighouden.

Vanwege de voorzitter van de Cercle de Mycologie de Bruxelles, de Heer Lachapelle, ontvingen we een schrijven om nauwere contacten. Afsproken werd om enkele gezamenlijke excursies te organiseren. Ze zullen doorgaan op zaterdag 31 augustus naar het Rood Klooster te Oudergem en op zaterdag 19 oktober te Reppel in de Kempen. We vernamen inmiddels dat ook de Brusselse kring, op het einde van het jaar, 50 jaar bestaat.

We zijn nu midden juni. Laat ons hopen dat in de volgende maanden de weersomstandigheden gunstiger mogen verlopen voor de fungiflora, dan de erbarmelijkste periode die we ooit in het voorjaar hebben gekend.

Buiten onze normale activiteiten moeten we reeds beginnen denken aan de organisatie van de demonstratiedagen in het provinciaal domein de "Averegten" te Hallaar (zie verder in dit nummer) en aan onze jaarlijkse tentoonstelling in het "Peerdsbos" te Brasschaat die we toch dit jaar in een bijzonder kleedje moeten steken. We hopen op vele helpende handen.

Weer zo'n bruine *Telamonia*

Nico & Marjo Dam

Abersland 10-26, NL-6605 MB Wijchen

In de afgelopen jaren zijn verschillende grote en (dus) moeilijke geslachten van Plaatjeszwammen het onderwerp van monografische bewerkingen geweest. Bekende voorbeelden zijn o.a. *Entoloma* [bijv. Noordeloos, 1988], *Psathyrella* [Kits van Waveren, 1985] en *Conocybe* [Watling, 1982] en ook aan *Cortinarius* wordt recent veel aandacht besteed [Brandrud et al., 1990-94; Reumaux et al., 1990-95]. Dit alles moge bijdragen tot meer eensgezindheid onder de mycologen over de correcte naam en taxonomische inhoud van individuele taxa, het verandert natuurlijk niets aan de paddestoelen zelf. Het determineren van collecties uit één van bovengenoemde geslachten blijft dan ook moeilijk en (althans wat ons betreft) regelmatig onmogelijk.

Sinds kort krijgt één van deze notoir frustrerende geslachten speciale aandacht binnen de AMK, met de oprichting van de *Cortinarius*-werkgroep in 1993. In haar korte bestaan heeft deze werkgroep al twee publikaties op haar naam, waarin een elftal *Telamonia*'s zeer helder op papier is gezet [de Haan et al., 1994, 1995a]. Omdat wij zelf ook speciaal in *Cortinarius* geïnteresseerd zijn, hadden we ons vast voorgenomen om een excursie van deze werkgroep mee te maken, maar beloftes van die strekking hebben we helaas net zo vaak gebroken als gemaakt.

Om althans in de sfeer te blijven, beschrijven we hieronder een ietwat wonderlijke *Telamonia*, die recent voor het eerst in Nederland werd gevonden en inmiddels van drie vindplaatsen gemeld is [Arnolds et al., 1995]. Uit België is deze soort vooralsnog niet bekend.

CORTINARIUS MIRACULOSUS Melot 1979

Hoed: diameter: 14-38 mm. Jonge vruchtlichamen conisch tot klokvorming met ingebogen rand, later breed conisch tot convex tot min-of-meer vlak, steeds met een hoge, brede umbo (zelden papillaat). Rand niet gestreept, meestal neergebogen blijvend met meer of minder wittige of roze (zelden rode) velumvezels. Oppervlak droog, met een satijn-achtige glans als gevolg van een dun laagje fijne velumvezels; soms is deze glans concentrisch gezondeerd door kleine concentrische golvingen in het hoedop-

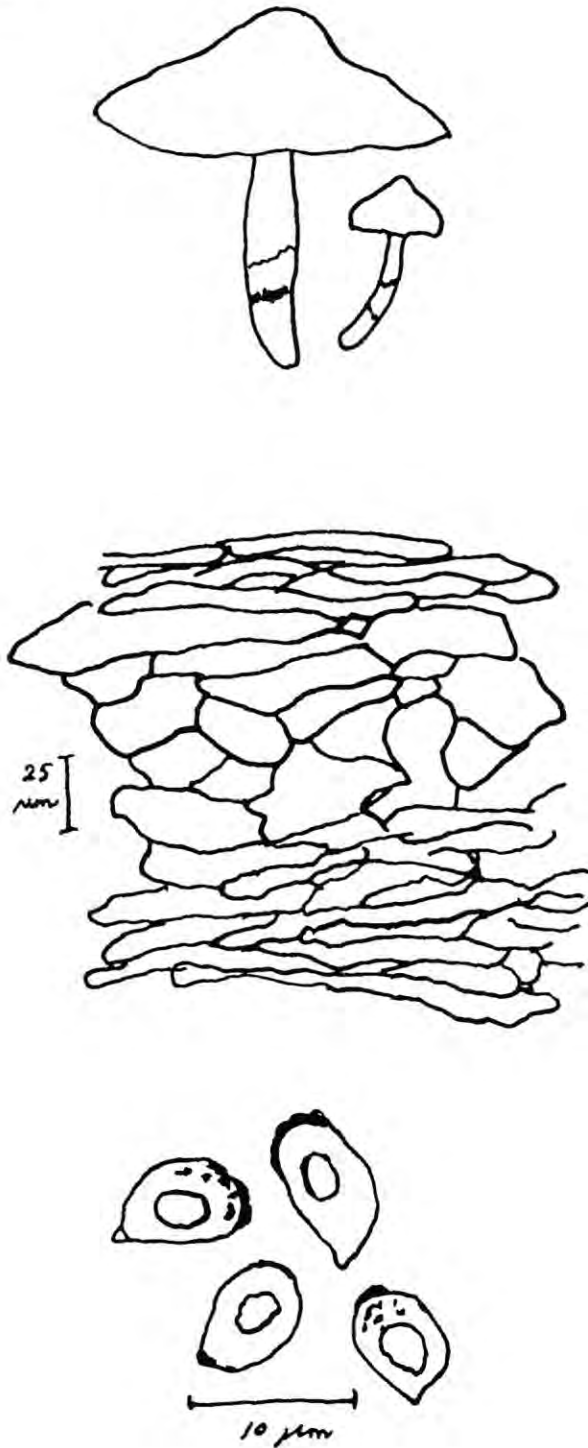
pervlak. Kleur (indien vochtig), vrij donker (grijs)-bruin (bijv. 7.5 YR 3/2 of 3/3; kleurencode volgens Munsell) tot chocolade-bruin, uniform; hygrofaan en vooral in de eerste stadia van opdrogen met een warme, koperrode gloed. Het opdrogen gaat zonder vast patroon; kleur uiteindelijk lichter bruin, soms met donker blijvende vlekken of radiaire strepen (*hinnuleus*-achtig). Vlees dun, witachtig indien droog, met een glazige laag boven de lamellen. Geur zwak, fungoïd; smaak niet getest.

Lamellen: L = bijv. 42-50, l = 3(-5), normaal ver uiteen tot vrij dicht opeen. Tot 5 mm breed (ongeveer 3-4 × de dikte van het hoedvlees, halverwege de rand), segmentiform of wat buikig. Aanhechting ietsje tot duidelijk uitgebocht. Kleur eerst (bleek) koffie-met-melk-achtig, met een meer of minder duidelijke lila tint, later bruin (7.5 YR 3/6, 10 YR 4/4, van opzij gezien). Snede eender gekleurd of bleker, glad of iets ruw.

Steel: 24-65 × 2-3 mm, cilindrisch of iets verbreed (tot 6 mm Ø) naar de basis. Oppervlak droog, met een dicht aaneengesloten laag wittige, longitudinale vezels op een bruine schorslaag (de laatste is vrijwel geheel aan het oog onttrokken) en velum in de vorm van kleine, aangedrukte vlokjes of een ± complete ring op het onderste 1/3 deel. Dit velum is eerst gebroken wit gekleurd en daardoor onopvallend, maar wordt na bepotelen dof oranje-rood. De steeltop is bleek violet/lila bij jonge vruchtlichamen. Soms met vage, wittige cortina-zone op 2/3 van de hoogte. Hol, vlees bruin, in top paars-grijs. Basisvilt wit.

Microscopie: [Van gedroogd materiaal, in 5% KOH] Sporen [35/2/2 = 35 sporen van 2 vruchtlichamen uit 2 collecties] 7-8 × 4,5-5 µm (afgerond op 0,5 µm), gemiddelde Q = 1,5-1,6 (Q = lengte/breedte verhouding), overwegend ellipsoïd tot iets amandelvormig, zelden wat appelpitvormig, met stomp afgeronde apex en kleine apiculus; ornamentatie fijn wrattig over het hele oppervlak (geen plage gezien), aan de apex vaak met één of enkele blaasachtige "klodder(s)"; kleur bruinig geel, roodbruin in Melzer (dus blijkbaar dextrinoïd). Basidiën 4-sporig, met basale gesp, sub-urniform, zonder of met onopvallend bleek bruingeel necropigment, bijv. 27 × 6,5 µm.

1a

1b

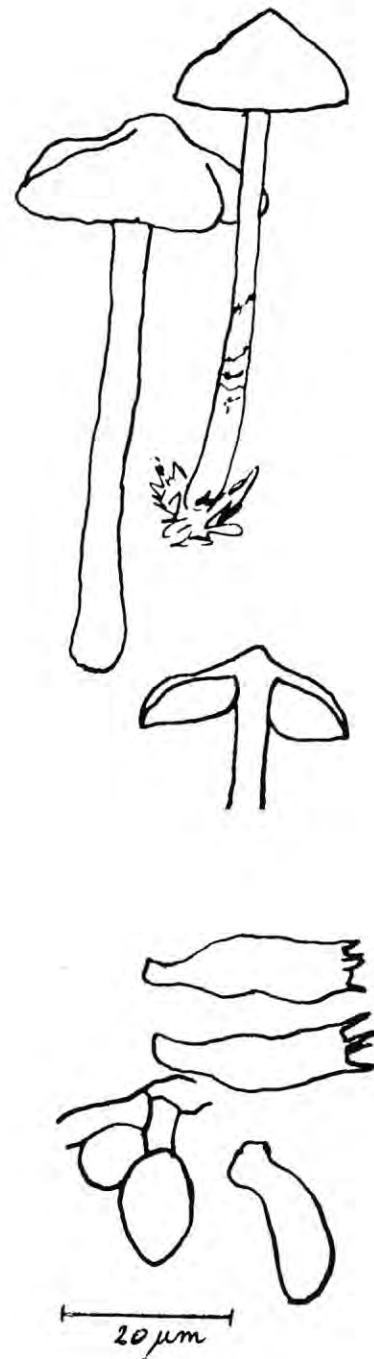

Fig. 1: *Cortinarius miraculosus* a: coll. ND93177, habitus, hoedhuid en sporen; b: coll. ND93186, habitus, basidiën en randcellen.

Geen cystiden gezien, al zitten er op de lamelsnede wel wat gezwollen, blijkbaar steriele cellen tussen de basidiën (basidiolen?).

Epicutis een dunne, niet verslijmde cutis bestaande uit enkele lagen smalle, liggende hyfen ($\varnothing \leq 6$

μm). Hypoderm goed ontwikkeld, (ca. 60-70 μm dik), met sterk gezwollen (lokaal subcelluleuze) hyfen, tot 30 μm diameter. Hoedtrama regulier, compact, met duidelijk smallere hyfen dan in het

hypoderm. Pigment diffuus, geconcentreerd in de grenslaag epicutis/hypoderm; nogal bleek bruingeel. Lameltrama regulier, vrijwel uitsluitend uit slanke hyfen ($\varnothing \leq 6 \mu\text{m}$) opgebouwd (deze soms aan de septen wat gezwollen), bleek strogeel of bleek geelbruin. Subhymenium dun.

Gespen overall aanwezig.

Velumhyfen van vers materiaal honing-oranje tot roestrood in water, snel geel wordend na toevoeging van 5% KOH.

Chemische reacties: Niet geprobeerd. Een dikker hoedfragment (van exsiccaat) in 5% KOH wordt duidelijk geel en er komt een wolkje eender gekleurd pigment uit.

Habitat: Onder eiken op wat voedselrijkere zandgronden.

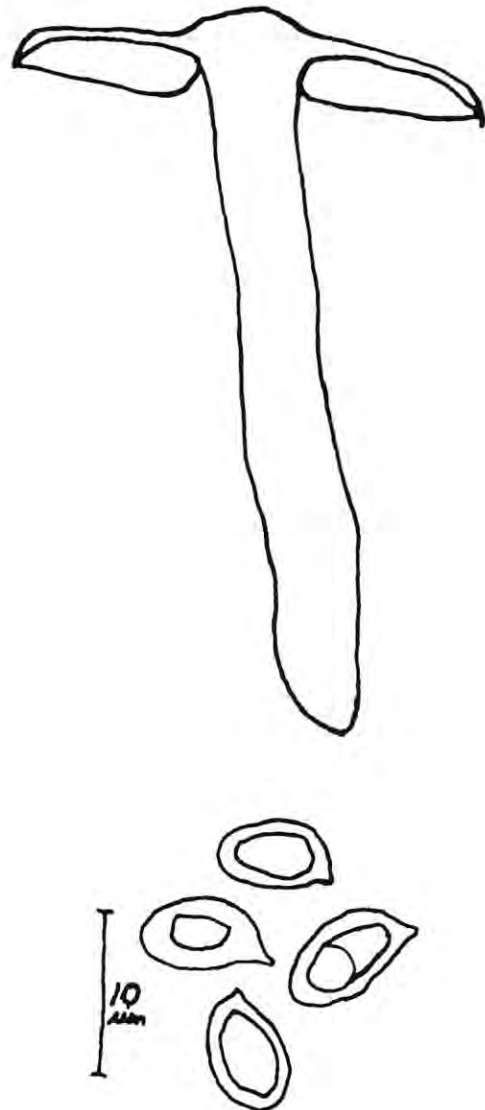
Onderzochte collecties: Provincie Gelderland: Groesbeek, De Bruuk, 10-10-1993, N. Dam 93177; Horssen, Huis te Horssen, 02-10-1993, N. Dam 93186.

De originele beschrijving van *C. miraculosus* door Jaques Melot (1979) stemt zeer goed met de hierboven beschreven collecties overeen, zelfs in details als de bleek violet/lila steeltop en de aard van de sporenornamentatie. Verschillen zitten vooral in de randcellen op de lamelsnede (Melot: "veel en duidelijk"; verder geen details, maar waarschijnlijk gaat het hier om basidiolen), de gestreepte hoedrand (Melot: tot 1/3 of 1/2 gestreept) en eventueel de standplaats (Melot: onder coniferen).

Eén van de belangrijkste kenmerken van *C. miraculosus* is het wittige velum dat bij veroudering of bepoteling rood verkleurd. Dit kenmerk is echter niet tot *C. miraculosus* beperkt, maar komt ook bij andere [Melot (1990)] soorten uit de groep van *C. fulvescens* voor [de *Decipientes* van de Flore Analytique Kühner & Romagnesi (1953)]. De taxonomie van deze laatste groep is een wespennest waar we ons, althans voorlopig, niet in durven mengen. Voor onze eigen collecties houden we dan ook liever de naam *C. miraculosus* aan, omdat hiervan een goede, moderne beschrijving voorhanden is waarmee de soort goed is vastgelegd.

Melot (1979) noemt in de discussie bij *C. miraculosus* nog een aantal eventueel ermee te verwarren soorten, maar daarbij gaat het in de meeste gevallen [*C. rubellopes* Hry. (1937) en *C. erubescens* Mos. (1967)] om soorten waar de roodverkleuring niet in het velum zit, maar in het vergaan van de overlange, witvezelige bedekking van de steel waar-

door de grondkleur sterker naar voren komt [zie ook de Haan et al. (1995b)]. "*Telamonia*" *sanguiniscens* Vel. (1939) heeft weliswaar rood verkleurend velum, maar beduidend grotere sporen dan *C. miraculosus*.

Figuur 2: *Cortinarius* spec. coll. Kuyper 3099, habitus en sporen.

In de loop der jaren zijn er nog twee andere soorten beschreven die sterk op onze collecties lijken. *C. cf. praestigiosus* zoals beschreven door Norbert Arnold (1993) komt tot in detail met onze collecties overeen, maar heeft wat slankere sporen ($Q = 1,75-1,80$). Ook *C. boulderensis* var. *pallidulus* Favre (1960) komt behoorlijk goed met *C. miraculosus* overeen, al zijn de vruchtlichamen van Favres soort plomper (steel tot 7,5 mm dik, basis tot 11 mm).

Overigens zou je met Moser (1983) tot laatstgenoemde soort uitsleutelen. Zowel Arnold (1993) als Favre (1960) geven naaldbossen op als standplaats voor hun collecties, net zoals Melot (1979) voor *C. miraculosus*. Het zou ons niet verbazen als al deze taxa in feite tot één en dezelfde soort gerekend zouden moeten worden.

De "Atlas des Cortinaires" van Reumaux et al. vormt een verhaal apart. In de tot nu toe verschenen delen wordt een interpretatie van een groot aantal bestaande namen gegeven en worden daarnaast vele nieuwe soorten beschreven. Het grootste deel van die laatste groep is, voor zover ons bekend, tot nu toe alleen door de auteurs zelf gevonden c.q. herkend en dat maakt het wat moeilijk om hun status te beoordelen. Hoe dan ook, afgaande op plaat en beschrijving past *C. carminipes* Moëgne-Loccoz & Reumaux (1990) zó goed op ons materiaal (en dus op Melots (oudere) beschrijving van *C. miraculosus*), dat we geneigd zijn om ook *C. carminipes* als synoniem van *C. miraculosus* te beschouwen. Het belangrijkste verschil zit hem in het duidelijk incrusterende hoedhuidpigment van *C. carminipes*, wat *C. miraculosus* slechts zeer zwak zou moeten hebben. Aan dit kenmerk wordt bijvoorbeeld bij *Entoloma* zeer veel waarde gehecht [zie bijv. Noordeloos (1988), maar ook Wölfel (1987) voor enig tegengas!]. Binnen *Telamonia* is het echter nog niet voldoende onderzocht.

Daarnaast bevat de "Atlas" nog een paar verontrustende soorten uit de groep van *C. colus* [Bidaud et al. 1995], waarvan vooral *C. rubicundus* Bidaud et al. (na mentale verkleining) sterk op onze *C. miraculosus* lijkt (en ook op hun eigen *C. carminipes*, ook microscopisch). Het verontrustende zit hem vooral daarin, dat Bidaud et al. (1995) soorten als *C. rubicundus* in *Dermocybe* plaatsen en daarmee de heldere omgrenzing van het ondergeslacht *Dermocybe*, zoals bijv. Høiland (1983) dat hanteert, van tafel vegen (dit alles, overigens, meer gebaseerd op beledigingen dan op argumenten [Bidaud et al. 1995, p. 160 van het begeleidende boekje]). Maar we nemen aan dat over dit onderwerp de laatste woorden nog niet geschreven zijn.

Tenslotte nog een probleempje, dat hoort nu eenmaal zo bij Gordijnzwammen. In het kersverse "Overzicht van de Paddestoelen van Nederland" [Arnolds et al., 1995] staan drie vindplaatsen van *C. miraculosus* vermeld. De collectie uit Leusden [Kuyper 3099 (WBS), leg. J. Wisman] onderscheidt zich van de hierboven beschreven collecties door duidelijk grotere vruchtlichamen (bijna een factor 2), slankere sporen ($Q=1,75$) en slecht ontwikkeld

hypoderm, en behoort daarmee wat ons betreft tot een andere soort. Wél heeft deze collectie hetzelfde rood verkleurende velum en een vaag roze steeltop. Geen van de hierboven besproken soorten past echt op de Leusdense collectie, al komt Mosers *C. erubescens* dichtbij. Gewoon weer zo'n bruine *Telamonia*...

Literatuur

- Arnold N. (1993) — Morphologisch-anatomische und chemische Untersuchungen an der Untergattung *Telamonia* (*Cortinarius*, Agaricales). Libri Botanici, Bd. 7, IHW Verlag, Eching, pp. 143-144.
- ARNOLDS E., KUYPER TH.W. EN NOORDELOOS M.E. (red.) (1995) — Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Ned. Mycol. Ver., p. 148.
- BIDAUD A., MOËNNE-LOCCOZ P. ET REUMAUX P. (1994) — Atlas des Cortinaires. Pars VI, pl. 140, fiche 258.
- BRANDRUD T.E., LINDSTRÖM H., MARKLUND H., MELOT J. EN MUSKOS S. (1990-1994) — *Cortinarius* Flora Photographica. Vol 1-3.
- FAVRE J. (1960) — Catalogue descriptif des champignons supérieurs de la zone subalpine du Parc National Suisse. *Ergebn. wissensch. Unters. schweiz. Nationalparks*, Bd. VI (Neue Folge), p. 520 en pl. 3, fig. 4.
- DE HAAN A., LENAERTS L. EN VOLDERS J. (1994) — Verslag van de werkgroep *Cortinarius*. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 94: 104-120.
- DE HAAN A., LENAERTS L. EN VOLDERS J. (1995a) — Tweede verslag van de werkgroep *Cortinarius*. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 95: 2-25.
- DE HAAN A., LENAERTS L. EN VOLDERS J. (1995b) Een kijk op de kenmerken in het subgenus *Telamonia*. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 95: 70-77.
- HENRY R. (1937) — Etude de trois *Inoloma*'s et de trois *Hydrocybe*'s dont deux nouveaux. *Bull. Soc. Mycol. Fr.* 53: 316-318.
- HØILAND K. (1983) — *Cortinarius* subgenus *Dermocybe*. *Op. Bot.* 71: 1-113.
- Kits van Waveren, E., 1985) — The Dutch, French and British species of *Psathyrella*. *Persoonia Suppl.* 2: 1-300.
- KÜHNER R. ET ROMAGNESI H. (1953) — Flore analytique des champignons supérieurs. herdruk 1984.
- MELOT J. (1979) — Éléments de la flore mycologique du Baar I. *Bull. Soc. Mycol. Fr.* 95: 222-225.

- MELOT J. (1990) — Une classification du genre *Cortinarius* (Pers.) S.F. Gray. *Doc. Mycol.* **20(80)**: 43-59.
- MOËNNE-LOCCOZ P. ET REUMAUX P. (1990) — Atlas des Cortinaires. Pars I, pl. 17, fiche 31.
- MOSER M. (1967) — Neue oder kritische *Cortinarius*-Arten aus der Untergattung *Telamonia* (Fr.) Loudon. *Nova Hedwigia* **14**: 498-499.
- MOSER M. (1983) — Kleine Kryptogamenflora. Bd. IIb/2, Die Röhrlinge und Blätterpilze, 5^e Aufl.
- NOORDELOOS M.E. (1988) — *Entoloma*, in Bas et al. (eds), *Flora Agaricina Neerlandica*. Vol. 1, p. 85 ff.
- Reumaux P. et al., (1990-1995) — Atlas des Cortinaires. Pars I-VII.
- VELENOVSKY J. (1939) — *Novitates mycologicae*. pp. 107-108.
- WATLING R. (1982) — *British Fungus Flora 3: Bolbitiaceae*.
- WÖLFEL G. (1987) — Pigmente, ein wichtiges aber nicht immer konstantes Merkmal für Arten der Gattung *Entoloma* (Fr.) Kummer. *Beitr. Kenntn. Pilze M.-Europas III*: 163-165.

Kleurcode

Munsell Soil Colour Charts, 1988 ed.

Haasiella venustissima (Fr.) Kotl. & Pouz.

Piet Kelderman

Herkenbroekerweg 23, NL-6301 EG Valkenburg

Tijdens een excursie van de P.S.L. (Paddestoelen Studiegroep Limburg Ned.) in het "Hoogbosch" gelegen tussen het Nederlands dorpje Mheer en 's Gravenvoeren op 14 oktober 1995 werd net over de grens op Belgisch grondgebied, een paddestoel gevonden die wij ter plaatse absoluut niet konden thuisbrengen. De paddestoeltjes braken als het ware door de schors heen van een op de grond liggend, dood loofhouttakje. De heldergele tot ietwat oranje tinten van de hoed, de ver aflopende plaatjes van dezelfde kleur en de dito steel, plaatsten ons voor een compleet raadsel. Thuis wilde de soort niet sporuleren, of juist gezegd niet genoeg sporen produceren om tot een kleurbepaling te kunnen komen, onder de microscoop leken ze zwak roze of waren ze wat gelig?? Dit was moeilijk te zien.

Met Mosers Kleine Kryptogamenflora eerst de "wit-sporige" sleutel B geprobeerd. Bij 24 ... steeltop berijpt (zeer fijn vlokkelig) komt men uit bij het genus *Hydropus* maar hier is de soort niet te plaatsen. De roze weg bij G gevolgd. Bij 13... volgt echter een probleem daar de kleur van het sporenpoeier niet vaststelbaar was, beide wegen volgen was dus noodzakelijk. Via 14... komt men snel uit op *Haasiella*, met de tweede keus nergens. Met de crème tot okerkleurige sporen van sleutel H bij 9... was er weer een probleem: lamellen gevorkt of niet. Bij onze vondst was dit zeker het geval, maar de rest van de combinatie kenmerken deed het zeker geen "*Hygrophoropsis*" zijn. Het alternatief even bekijkend heeft men de keus tussen *Gerronema* en *Haasiella*, in het eerste genus was geen passende soort vindbaar, trouwens de reagentia reactie van de sporen paste niet bij het genus, en bij *Haasiella* zou het gaan om een niet op hout voorkomende soort !!! Het was duidelijk dat de sporen niet amyloïd waren dus werd sleutel N nog gevolgd. Via deze sleutel komt men er echter ook niet uit. Het viel mij wel op dat het nu al vaker tegengekomen genus *Haasiella* hier niet uitgesleuteld kan worden! Al met al erg onbevredigend.

De "Flora Neerlandica" nr. 3 raadplegen was eigenlijk de logische volgende stap. En zie.. afgezien van het tijdrovende preparaatjes maken van: ... zijn de sporen zus of de basidiën zo, komt men zonder omwegen uit op *Haasiella venustissima* (Fr.) Kotl. & Pouz.. De vrij korte beschrijving wijkt ietwat af van de door ons gedane vondst, namelijk de heldere oranje tinten waren bij deze vondst meer naar de

gele kant, verder waren de sporen ietwat kleiner en wat dikwandiger dan afgebeeld in de Flora. De basidiën gemiddeld wat langer en ook wat smaller. Afgezien daarvan klopte de rest uitstekend. Ondanks de wat lichtere kleuren, dan aangegeven in de literatuur, zijn we er toch wel zeker van deze soort te hebben gevonden, zeker nog na raadpleging en vergelijk bij Cléménçon.

Misschien waren de droge omstandigheden waarin de soort werd aangetroffen debet aan het kleurverschil (verbleekt).

Een prachtige afbeelding is te vinden bij Michael-Hennig-Kreisel, Handbuch für Pilzfreunde deel 3. Hier zijn de kleuren zoals beschreven bij Flora Neerlandica.

De soort is voor Nederland al eens gevonden in het Savelsbos bij St. Geertruide. Navraag bij Emile Vandeven of deze soort al bekend was uit België werd ontkennend beantwoord.

Beschrijving van de vondst

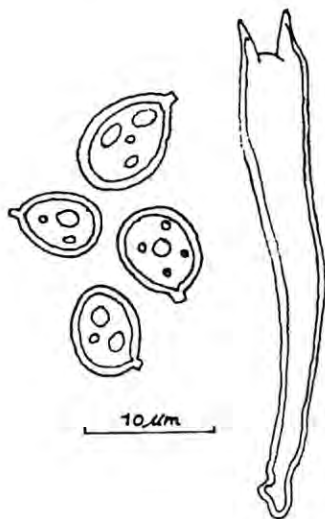
Hoed: 8-15 mm, convex tot vlak uitgespreid ouder meer trechtervormig met een naar beneden gebogen rand, geeloranje tot heldergeel, geheel zijdeachtig glanzend, nabij de randzone met fijne ietwat afstaande haartjes, in vochtige toestand kleverig.

Lamellen: ver aflopend en relatief ver uit elkaar, met tussenlamellen, vooral naar de hoedrand duidelijk gevorkt, hier en daar aan de basis adurig verbonden, maar niet dominant, oranjegeel tot gelig getint. **Steel:** tot 30 mm lang en 1-5 mm dik, cilindrisch, naar de basis soms versmallend, aan de top met lichter lijkende fijne vlokjes (als berijpt) naar de

basis zijdeachtig glad, basis witvlokkig door mycelium, deze onder de schors als witte strengen (rizomorfen) over het substraat uitgespreid.

Vlees: witachtig maar naar de cortexdelen met geel-oranje tinten. Op de geur is vers niet gelet (na enige tijd in de koelkast was een eventueel aanwezige geur niet of amper waarneembaar). Volgens de literatuur naar vruchten (abrikozen, mirabellen) melig of naar zeep.

Sporen: [15, 1, 1 = 15 sporen van 1 vruchtlichaam uit 1 collectie], 6,0-7,5(-8,0) x (4,0-)4,5-5,5 μm , ovoid tot subglobuleus met dikke wand, met dikke en recht afgeknotte apiculus, niet dextrinoïd of amyloïd, de endospoor wel metachromatisch.

Basidiën: 25-40 x 4,0-5,0 μm ; slank en smal, dikwandig, twee- maar ook éénsporig, cheilo- en pleurocystiden niet gevonden.

Lamellentrama: irregulair, hoedhuid met aanliggende $\pm$ parallel verlopende hyfen, gespen niet waargenomen.

Literatuur

BAS C. ET AL (1995) — Flora Agaricina Neerlandica, Volume 3.

CLÉMENÇON H. (1982) — Kompendium der Blätterpilze. *Z. Mykol.* **48**: 201-202.

MICHAEL, HENNIG, KREISEL (1977) — Handbuch für Pilzfreunde deel 3, p. 332, afb. 193.

MOSER M. (1978) Kleine Kryptogamenflora Band IIb/2. G. Fischer Verlag.

(Dhr. Paul Jennen komt bijzondere dank toe voor het kritisch doornemen van het geheel.)

Dit artikelje verscheen, hoewel in iets andere vorm, in het contactblad van Paddenstoelen Studiegroep Limburg, die de Antwerpse Mycologische Kring van harte proficiat wenst met hun 50-jarig bestaan.

Een vergelijkende studie tussen *Tyromyces wynnei* en *Tyromyces wakefieldiae*

Jos Schoutteten
Brusselsestraat 150, 9660 Brakel

1. Inleiding

Toen tijdens onze jaarlijkse uitstap naar de Hospicebossen van Nazareth opnieuw een *Loweomyces*-vondst werd gedaan, ontdekte ik bij het nakijken ervan mooie metachromatische hyfen: hevig roze-rood verkleurend in briljantcresylblauw. Bij een eerder ingezameld exemplaar (Nazareth, exsiccaat HM 91/487), besproken door Herman Mervielde (1993) op de eerste Vlaamse Mycologendag als "*Loweomyces wynnei*", zag ik tot mijn verbazing diezelfde metachromatische reactie, wat volgens de determinatiesleutel van Jülich (1984: 41, sleutel F) niet klopte voor *L. wynnei*. Bovendien bleken ook de sporenmaten niet overeen te stemmen: alle sporen hadden een lengte/breedte verhouding (Q) groter dan 1,6. Jülich (1984) vermeldt echter een vorm met langwerpige sporen, *L. wynnei* f. *ellipsospora*, die door Kotlaba & Pouzar (1989) beschreven werd als *Tyromyces wakefieldiae*. Mijn vermoeden dat het om deze, in Europa zeer zeldzame soort ging, werd bevestigd door Ryvarden die de determinatie controleerde.

2. Vergelijkende literatuurstudie

2.1. Naamgeving

- *Tyromyces wynnei* (Berk. & Br.) Donk (1933)
Bas.: *Polyporus wynnei* Berkeley & Broome (1859)

- Syn.: *Leptoporus wynnei* (Berk. & Br.) Quélet (1888)
Polystictus wynnei (Berk. & Br.) Saccardo (1888)
Fibuloporia wynnei (Berk. & Br.) Bondarzew & Singer ex Bondarzew (1953)
Heteroporus wynnei (Berk. & Br.) A. David (1980)
Loweomyces wynnei (Berk. & Br.) Kotlaba & Pouzar (1982)

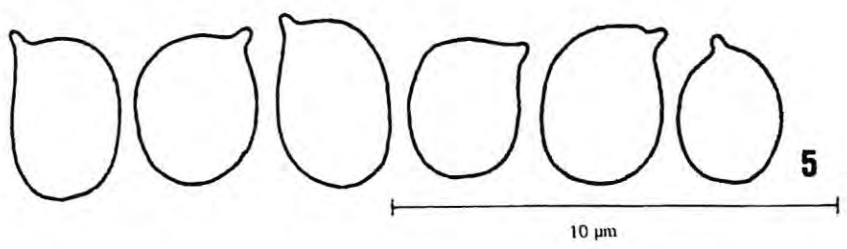
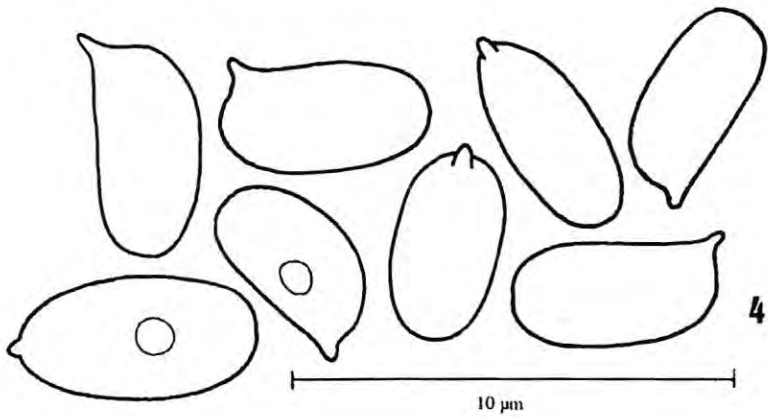
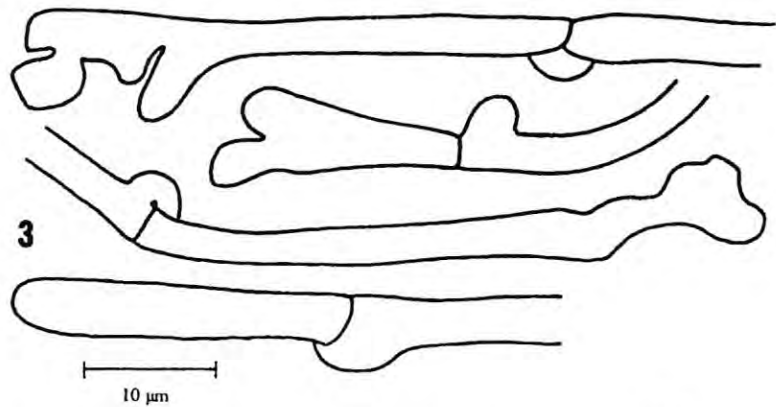
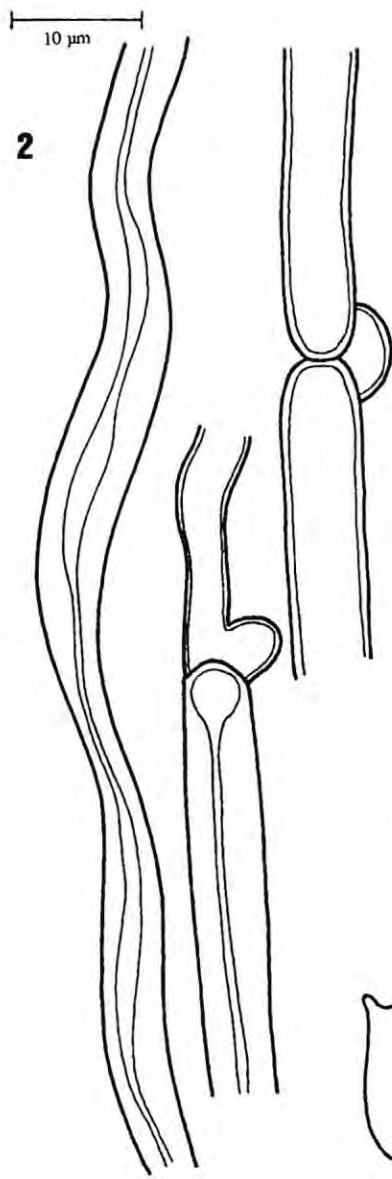
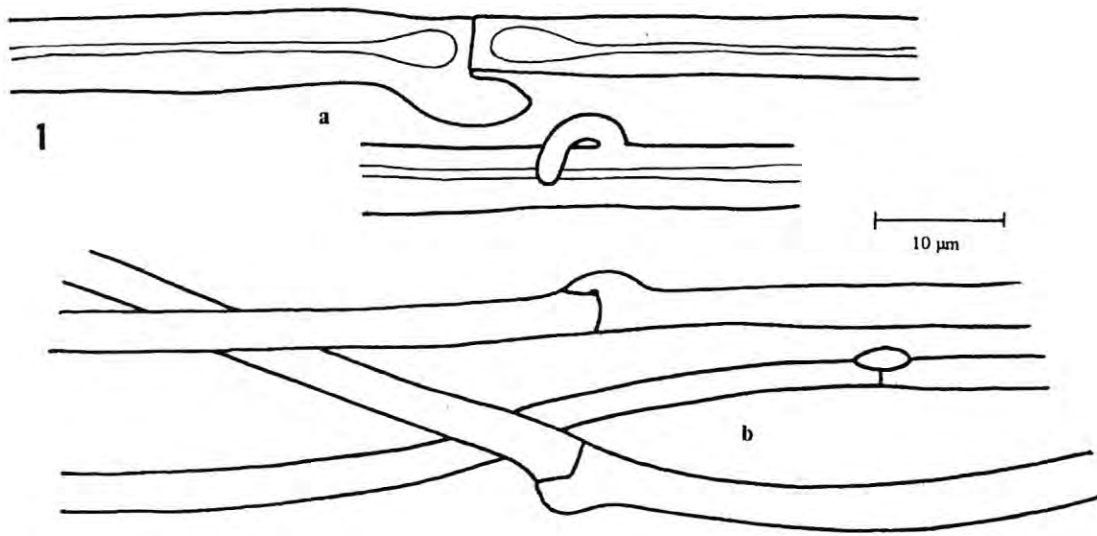
Zoals vele polyporen verhuisde deze soort van het ene geslacht naar het andere; de naam aanvaard door Ryvarden & Gilbertson (1994) is *Tyromyces wynnei*.

- *Tyromyces wakefieldiae* Kotl. & Pouzar (1989)
Syn.: *Polyporus wynnei* f. *ellipsospora* Pilát (1936), ongeldig
Leptoporus wynnei f. *ellipsospora* Pilát ex Pilát (1937) p.p.
Leptoporus ellipsosporus (Pil. ex Pil.) Romagnesi (1944) ss. Romagnesi
Postia wakefieldiae (Kotl. & Pouzar) Pegler & E.M. Saunders (1994)

Pilát beschreef zijn eerste vondst zonder Latijnse diagnose (ongeldig); een jaar later deed hij dit wel maar duidde als typemateriaal een tweede, andere vondst aan. Kotlaba & Pouzar (1989) ontdekten dat dit typemateriaal tot nog een andere soort behoorde, zodat zij een nieuwe naam voorstelden: *Tyromyces wakefieldiae*.

2.2. Vergelijking van enkele kenmerken aan de hand van literatuurgegevens

	T. wynnei	T. wakefieldiae
vruchtlichaam	- terrestisch groeiend op en tussen houtresten/humus - flabelliform of spatelvormig - oker-oranje - onder het vruchtlichaam bevinden zich oranjekleurige hyfenstrengen (rizomorfen)	- saprofytisch of parasitisch op hout (bv. onderaan stam) - resupinaat of dakpansgewijs en dan soms steelachtig versmallend, radiaal vezelig - oker-bleekbruin - geen hyfenstrengen

	T. wynnei	T. wakefieldiae
context	tegen hoedhuid oker tot geelbruin; tegen buisjes wit	tegen hoedhuid wit, regelmatig met lichtblauwe vlekken; tegen buisjes wit-crème, soms met lichtblauwe inslag
poriën	wit-crème - lederkleur 3-4/mm min of meer ingescheurd (zoals bij <i>Schizopora</i>)	wit-crème 4-5/mm
hyfen	tegen hoedhuid enkel generatieve hyfen met gespen tegen buisjes worden deze vergezeld van skeletoïde hyfen (met gespen), uiteindelijk overgaand in skelethyfen	- overall generatieve hyfen zowel dunwandige als skeletoïde, met soms ver uiteenlopende gespen waardoor de indruk kan ontstaan van skelethy- fen - generatieve hyfen aan poriënmon- ding veel talrijker en onregelmatiger dan bij <i>T. wynnei</i>
sporen	breed ellipsoid: Q gem. < 1,5	ellipsoid tot langwerpig: Q gem. > 1,5, vaak met oliedruppel

T. wynnei veroorzaakt witrot volgens David (1980) e.a. Volgens Pegler & Saunders (1994) moet het type rot bij *T. wakefieldiae* nog worden vastgesteld, maar waarschijnlijk gaat het ook hier om een witrotter (Ryvarden & Gilbertson, 1994).

2.3. Verspreiding

Volgens Reid is *T. wakefieldiae* een algemene soort in ZW-Engeland met een nochtans variërend voorkomen van jaar tot jaar (Kotlaba & Pouzar, 1989). Wellicht geldt dit ook voor W-Europa, waar de soort tot nu toe enkel bekend was uit Frankrijk, dit in tegenstelling tot *L. wynnei*, die in gans West-Europa wordt gevonden.

3. Eigen waarnemingen

3.1. Microscopische kenmerken

In beide soorten vertonen de skelethyfen ver uiteen-

← Figuur 1: *T. wakefieldiae*: a. skelethyfen, b. generatieve hyfen.

Fig. 2: *T. wynnei*: skelethyfen en generatieve hyfen in context en rond poriënmonding.

Fig. 3: *T. wakefieldiae*: generatieve hyfen rond de poriënmonding.

Fig. 4: *T. wakefieldiae*: sporen (Schoutteten 95/436).

Fig. 5: *T. wynnei*: sporen (White 44/70).

liggende gespen. De skelethyfen bij *T. wakefieldiae* (Fig. 1a) zijn tot 5 µm breed en hebben een lumen dat varieert van 0,5 tot 1,5 µm diameter (duidelijk breder naar de septen toe). Zowel in de context als bij de poriënmonding van *T. wynnei* worden skelethyfen met sterk verdikte wand, generatieve hyfen met licht verdikte wand en overgangen tussen beide aangetroffen (Fig. 2).

Bij de poriënmonding van *T. wakefieldiae* worden overwegend generatieve hyfen aangetroffen, sommige met onregelmatige uiteinden (Fig. 3).

De sporen van *T. wakefieldiae* (Fig. 4) hebben een lengte/breedte verhouding van meer dan 1,6 tot 2,2 en zijn dus duidelijk ellipsoid tot langwerpig, terwijl de sporen van *T. wynnei* (Fig. 5) steeds breed ellipsoid zijn (Q = 1,2-1,5).

3.2. Bestudeerd materiaal

T. wynnei:

België, Prov. Namen, Romedenne: *Mervielde* 92. 294 (GENT). **Engeland**, Kent, Culverston Estate: among grass, leaves etc., 9-9-1970, *White* 44/70 (K). **Nederland**, Valkenburg, Eisdenerbosch: basis van hellingbos, colluviale (deels kalkrijke) bodem, voedselrijke humus, op takjes van bladresten nabij *Ribes* sp., 15-10-1989, priv. herb. *P. Kelderman* 1777.

T. wakefieldiae:

België, Nazareth: naaldbos, 16-11-1991, *Van der Veken* 91/198 (GENT); *ibid.*, resupinate vorm, 18-12-1995, *Schoutteten* 95/346 (pers. herb.). **Engel-**

land, Hampshire New Forest, Derry Wood: on dead *Quercus*, 29-10-1994, N.W. Legon (O); *ibid.*: on hard, dead trunk of *Quercus*, 04-11-1995, N.W. Legon (O).

4. Besluit

Deze nieuwe soort voor België is makkelijk van *T. wynnei* te onderscheiden door zijn duidelijk langere sporen. Verder zorgt ook de reactie in briljantcresylblauw voor een leuk onderscheid. Hoewel mijn eerste enthousiasme over deze metachromatische reactie een beetje werd getemperd toen bij verdere studie bleek dat ook bepaalde hyfen van *T. wynnei* in briljantcresylblauw licht purperrood verkleuren, blijft de verkleuring bij *T. wakefieldiae* veel duidelijker en intenser. De onregelmatige uiteinden van de generatieve hyfen aan de poriënmonding van *T. wakefieldiae* zijn eveneens karakteristiek voor deze soort.

Dankwoord

Piet Kelderman en Peter-Jan Keizer worden van harte bedankt voor het bezorgen van het Neder-

lands materiaal; Leif Ryvarden voor de controle van determinatie en het ontlenen van de exsiccata uit Engeland; Mieke Verbeken voor het nalezen van het manuscript.

Literatuur

- DAVID A. (1980) — Etude du genre *Tyromyces* s.l. *Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon* **49**: 6-56.
- DONK M.A. (1933) — Revision der Niederländischen Homobasidiomycetes. Aphylophoraceae II. *Meded. Bot. Mus. Herb. Rijksuniv. Utrecht* **9**: 1-278.
- JAHN H. (1979) — Pilze die an Holz wachsen.
- JÜLICH W. (1984) — Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze.
- KOTLABA F. & POUZAR Z. (1989) — Type studies of polypores described by Pilát - II. *Česká Mykol.* **43**: 36-44.
- MERVIELDE H. (1993) — Aphylophorales-vondsten in Oost-Vlaanderen in 1991. *Meded. Vl.-Mycologendag*, 14 maart 1992: 66-75.
- PEGLER D.N. & SAUNDERS E.M. (1994) — British poroid species formerly placed in the genus *Tyromyces* (Coriolaceae). *Mycologist* **8**: 24-31.

Over de relatie van paddestoelen met mossen

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hooken

Summary

Bryophilous fungi grow in close association with mosses and liver worts, usually confined to one or a few species; some of them are parasitic or saprophytic.

In this contribution the relationship fungus-moss is commented. Information related to the ecology is supplied.

Bij de beschrijvingen in vorige artikels (De Meulder 1988, 1992a, 1992b, 1994) van enkele paddestoelen die op of met mossen groeien werd telkens de relatie paddestoel-mos beknopt toegelicht.

In deze bijdrage wordt op de levenswijze van beide organismen nader ingegaan.

Als we de literatuur erover raadplegen stellen we vast dat heel wat paddestoelen een binding hebben met mossen. Zo worden er in het boek van Ellis & Ellis (1988) een 70-tal paddestoelen, in hoofdzaak Pezizales en Heliotales, beschreven die voorkomen op of in associatie met meer dan 35 verschillende mossoorten maar ook tal van andere paddestoelen worden in de literatuur in betrekking gebracht met mossen.

In hun studie over het geslacht *Octospora* vermelden Caillet en Moyne (1987) 46 soorten die met 55 mossoorten geassocieerd zijn. Tevens publiceerden ze over de relatie van *Octospora* met mossen enkele interessante gegevens. Te vermelden valt hierbij dat in het genus *Octospora* al de soorten werden opgenomen die in nauwe associatie groeien met mossen. Hierin werden de geslachten *Lamprospora*, *Neottiella* en *Ramsbottomia* als sectie opgenomen.

Tijdens hun onderzoek konden zij vaststellen dat de schade die wordt toegebracht door Pyrenomyceten aan bepaalde mossen over het algemeen niet belangrijk was. De apotheciën van *Octospora* blijken echter vaak bij mossen wel een opvallende verstoring te veroorzaken.

Het bladmos *Amblystegium serpens* (Pluisdraadmos) verkwijnt volledig als er tal van vruchtlichamen van *Octospora wrightii* op voorkomen, wat trouwens de enige soort is die door vernoemd mos geduld wordt. De mosbinding is hier dan ook sterk aanwezig.

Op het einde van de ontwikkeling van de paddestoel blijft er van de mosplant slechts een massa steeltjes over zonder blaadjes en kan de sporofyt (sporenplant) zich niet ontwikkelen, terwijl de niet aangetaste exemplaren in de onmiddellijke omgeving veelvuldig fructificeren. In de Hobokense Polder (Antwerpen) waar destijds meer dan 40 groeiplaatsen van *Octospora wrightii* op *Ambly-*

stegium serpens werden opgetekend, kon dit fenomeen duidelijk worden waargenomen (De Meulder 1994).

In de rizoïden (wortelachtige structuren) en de stereïden (smalle cellen in de nerf) werden klouwen waargenomen van verstrengelde hyfen. Sommige mossen verschrompelen totaal onder invloed van de paddestoel, ontkleuren of verdrogen. Andere mossen worden herleid tot een verstrengeling van de stengels waarop geen blaadjes meer voorkomen of waar geen vegetatieve vermeerdering meer plaats vindt. Van sommige mossoorten wordt de groei onderbroken wanneer hun rizoïden verwoest zijn door de mycelia; dat werd onder andere vastgesteld bij *O. humosa*. *O. rubens* toont zich eveneens kwaadaardig en produceert een soort "gallen" (myceliumgallen).

Ook de voortplantingsorganen worden vaak geparasiteerd. De aantasting door de paddestoel gebeurt reeds zeer vroeg op het niveau van de rizoïden of zelfs al vanaf het protonema (kiemdraad). De parasiet wordt tijdens de verdere groei van de gametofyt (mosplant) steeds agressiever. Het is op het einde van de gametofytische fase dat de fructificatie van de paddestoel het meest voorkomt en eindigt als het mos moet fructificeren.

De geparasiteerde mossen produceren (althans bij de bryofytische ascomyceten) slechts zeer zelden sporenkapsels. In dit verband kon ik vaststellen dat bij *Helotium fulvum* die werd aangetroffen op *Dicranella cerviculata* (Krop-pluisjesmos) (De Meulder 1992) de parasitische levenswijze van de zwam duidelijk zichtbaar was; de gesteelde paddestoeltjes groeiden er verankerd tussen de omwindselblaadjes van het mos; zowel de jonge als de volwassen plantjes vertoonden geen bladgroen en hadden geen sporenkapsels wat bij de niet getroffen mosplantjes wel het geval was. Men kan hier stellen dat de parasiet, in de loop van zijn actiefste vegetatieperiode, profiteert van zijn gastheer.

Het parasitisme van de *Octospora* blijkt het sterkste te zijn op de mossen die reeds gedurende 2 of 3 jaar werden aangetast.

De myceliumvertakkingen dringen zowel in de stengels als in de blaadjes van geslachtsorganen, en nestelen zich tussen de stereïden en de buitenste epidermis. In 2 jaar tijd heeft de paddestoel de groei van het mos belemmerd en vertoont dan nog slechts hier en daar gereduceerde blaadjes.

Door Döbbeler (1979) wordt erop gewezen dat bij de bryofytische *Octospora* een rizoïdeparasitisme

aanwezig is; de ondergronds groeiende rizoïden, maar soms ook levende stengeltjes en bladcellen, worden met de hulp van gecompliceerde infectie-apparaten aangetast. Het zwam-mycelium vertoont op de rizoïden van het mos appresoren die haustoriën (zuigdraden) in het binnenste van de waardcellen brengen.

Verder zouden volgens dezelfde auteur die infectie-apparaten, doordat ze verschillend gebouwd zijn, kunnen aangewend worden als taxonomisch kenmerk.

Naast de vele kleine bekerzwammen die vaak sterk gebonden zijn aan 1 of meerdere mossoorten zijn er ook heel wat Basidiomyceten die, alhoewel niet altijd specifiek, toch op de een of andere manier geassocieerd zijn met mossen waarbij de soortbepaling van het mos niet noodzakelijk is voor de determinatie van de paddestoel. Denken we maar aan de vele *Galerina*'s (Mosklokjes) die we op onze excursies regelmatig aantreffen tussen allerlei mossoorten met o.a. in de eerste plaats de algemeen voorkomende *Galerina hypnorum* (Geelbruin mosklokje) en de honingbleke *G. laevis* (Grasmosklokje) die vooral te vinden is op grazige plaatsen tussen verschillende mossoorten. Van deze groep zouden meerdere soorten saprofytisch leven op afgestorven delen van de mosplant.

Ook veenmosses zijn voor de paddestoelen vaak een geschikt substraat of verkiezen alleszins dezelfde standplaats zoals de zeldzame *Galerina tibii-cystis* (Kaal veenmosklokje) en *G. paludosa* (Vlokkig veenmosklokje) die naar men aanneemt een parasitische neiging heeft zonder echter zichtbare schade aan te brengen aan het mos.

Van de Zwavelkopjes kennen we *Hypholoma polyttrichi* (Haarmoszwavelkop) die vooral te vinden is tussen Polytrichumsoorten (Haarmos) en de vruchtlichamen van de mossoortjes (*Leptoglossum*, syn. *Arrhenia*) die op verschillende soorten mos groeien veroorzaken evenmin nadeel aan het mos.

Van de gekendste soorten die in vennen of natte heiden groeien vermelden we de vrij zeldzame veenmosbewoner *Gymnopilus fulgens* (Veenvlamhoed) en van *Tephroclype palustre* (Veenmosgrauwkop) is bekend dat hij een parasitische levenswijze heeft, wat kan leiden tot het afsterven van het mos. Voor vele van deze biotoopgebonden bryofytische paddestoelen is het voortbestaan echter sterk bedreigd met verdwijning of zijn allerminst achteruitgegaan.

Vermeldenswaard is ook het voorkomen van enkele *Corticaceae* s.l. die het gezelschap van mossen prefereren; zo worden de zeldzame *Cyphellostereum laeve* en *Stereopsis vitellina* geregeld in Zoerselbos (prov. Antwerpen) gevonden op vochtige grachtbanken (Antonissen 1990); ze groeien er in

nauwe samenleving met verschillende zuurminnende bladmossen.

Of hier sprake kan zijn van parasitisme is eveneens een open vraag, waarop het antwoord wellicht nog moet achterhaald worden, of kan men hier spreken van een levensgemeenschap tussen beide organismen?

Hetzelfde geldt voor *Mniacea jungermanii* (De Meulder 1992), een ascomycete die groeit op het bebladerd levermosje *Cephalozia bicuspadata* (Gewoon maanmos) waar ook geen parasitisch gedrag kon worden vastgesteld. Ook deze paddestoel zou als een zwakke parasiet kunnen beschouwd worden zonder zichtbare schade aan te brengen aan zijn waardplant. Als bijkomend detail kan nog vermeld worden dat het betreffende mos thuishoort als pionier in een mossenassociatie van zure bodem waarin verschillende substraatgebonden blad- en levermosses voorkomen.

Wat de ecologie van de bryofytische paddestoelen betreft en in het bijzonder van de *Octospora*, deze worden door Caillet en Moyne ingedeeld in 8 associaties waarbij uit bodemkundig oogpunt gezien al deze associaties gemeen hebben dat de grond waarop zij groeien voortdurend verstoord wordt. De meeste van de door mijzelf gevonden soorten werden in dergelijke situaties aangetroffen zoals maisakkers na de oogst, opgespoten terreinen, brandplekken, muurtjes, betonbunkers, puinbrokken van baksteen, zandige grond e.d..

Waarom er nu een affiniteit bestaat tussen bepaalde paddestoelen en mossen is niet duidelijk en blijft ook hier nog onbeantwoord. Wel kan men stellen dat bepaalde paddestoelen slechts dan kunnen groeien als het geschikte mos aanwezig is of als de paddestoel dezelfde standplaats verkiest als het mos. Een nauwkeurig onderzoek zou hier in de toekomst wellicht opheldering brengen.

De specifieke waardplantkeuze is bij de bryofytische paddestoelen, vooral bij *Octospora*, samen met het sporekarakter een belangrijk determinatiekenmerk. Andere daarentegen zijn ubiquisten die meerdere mossen als waardplant verkiezen.

Wie naar die kleine mosminnende ascomyceten wil gaan zoeken dient een redelijke kennis te hebben van de mossen en moet ze bij voorkeur gaan zoeken in de periode november/april. Het voorkomen in de winter van deze discomyceten maakt dat ze echter door weinig mycologen gevonden en enigszins verwaarloosd worden.

Alhoewel klein van gestalte ($\pm 1-2$ mm in diameter) zijn ze echter met hun oranje-rode kleur tussen het groene mos een opvallende en zeer karakteristieke verschijning en bieden daardoor ook nog een esthetisch genot. Ze groeien meestal tussen kleine acropcarpen (topkapselsmosses). Het zijn bij uitstek

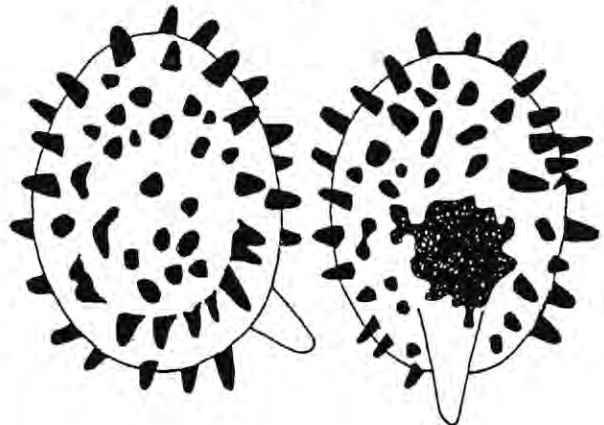
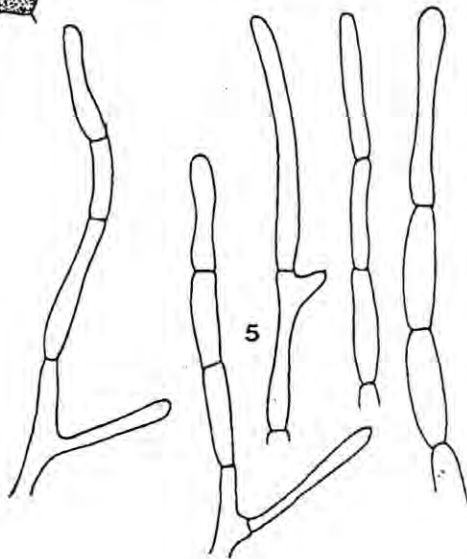
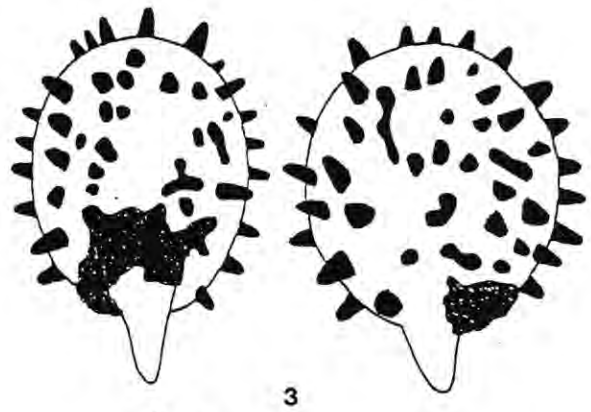
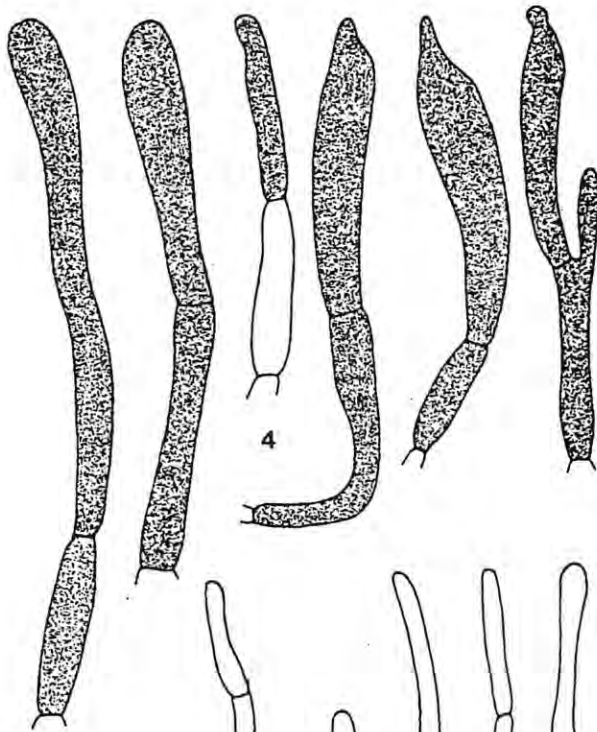
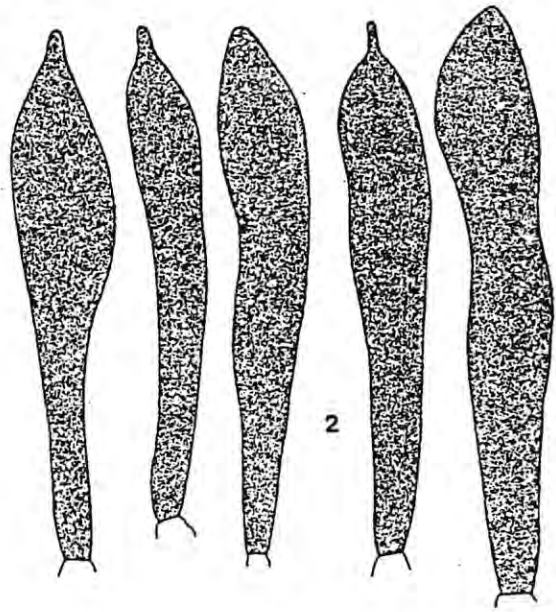
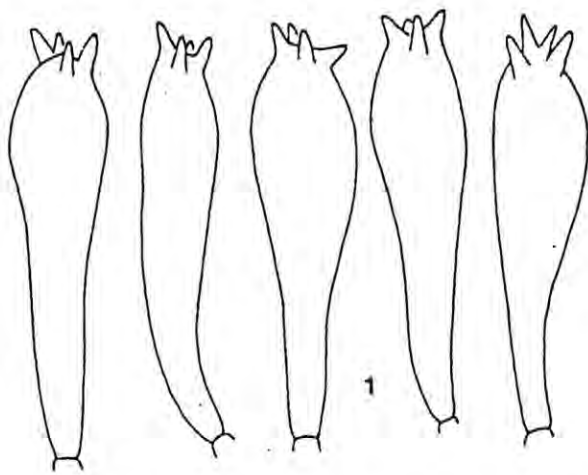
pioniers van gestoorde, omgewoelde en zandige bodems met soorten als *Bryum bicolor* (Grof korreltjesmos), *Barbula convoluta* (Gewoon smaragdsteeltje), *Bryum argenteum* (Zilvermos), *Ceratodon purpureus* (Purpersteeltje) of specifieke steenbewoners zoals *Tortula muralis* (Muurmos), *Grimmia pulvinata* (Muisjesmos), *Bryum capillare* (Gedraaid knikmos) e.a. (De Meulder 1994).

Doordat de mossen vaak gemengd voorkomen dient opgemerkt dat het typische begeleidingsmos niet steeds opvallend te herkennen is; een goede observatie en een juiste mosbepaling is dan ook belangrijk.

Voor diegenen die geïnteresseerd zijn in deze groep van bryofytische paddestoelen en die de meest voorkomende begeleidingsmossen willen leren kennen, laten het maar eens weten.

Literatuur

- ANTONISSEN I. (1990) — *Cyphellostereum laeve* (Fr.) Reid en *Stereopsis vitellina* (Plowr.) Reid. *Sterbeekia* **15**: 32-34, 38-51.
- CAILLET M. & MOYNE G. (1980) — Contribution à l'étude du genre *Octospora* Hedw. ex S.F. Gray emend. Le Gal, Espèces à spores ornamentées, globuleuses ou subglobuleuses, *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **96(2)**: 175-211.
- CAILLET M. & MOYNE G. (1987) — Id. Ecologie et morphologie. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **103(4)**: 277-304.
- DE MEULDER H. (1988) — *Lamprospora crouani* (Cooke) Seaver, een zeldzame ascomycete? *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **88**: 56-59.
- DE MEULDER H. (1992a) — *Helotium fulvum* Boudier, een bryofytische parasiet. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **92**: 79-82.
- DE MEULDER H. (1992b) — *Mniacea jungermaniae* (Nees ex Fr.) Boud., een zeldzame mosbewoner. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **92**: 83-86.
- DE MEULDER H. (1994) — De geslachten *Octospora* Hedw. ex S.F. Gray en *Lamprospora* De Not. in België. *Sterbeekia* **16**: 9-22.
- DÖBBELER P. (1979) — Untersuchungen am moosparasitischen *Pezizales* aus der Verwandtschaft von *Octospora*. *Nov. Hedwigia* **31**: 817-864.
- ELLIS M.D. & ELLIS J.P. (1988) — Microfungi on miscellaneous substrates, an identification handbook.
- ITZEROTT H. (1981) — Die Gattung *Octospora* mit besondere Berücksichtigung des Pfälzer Arten. *Nov. Hedwigia* **34**: 165-280.
- LENAERTS L. (1989) — Twee vondsten van *Octospora humosa* (Fr. ex Pers.) Dennis op dezelfde plaats met een verschillende microscopie. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **89**: 50-51.

Russula carpini en *Russula anatina*

Jean Van Yper

Gounodstraat 2A bus 36, 2018 Antwerpen

Tijdens de AMK werkweek 1994 te Gillenfeld werd op 31 augustus het Naturschutzgebiet van Nume-rath bezocht. Deze mooie excursie biedt afwisselen-de biotopen en onder andere een dreef met haag-beuk die naar een, voor de streek onvermijdelijke "Maar" leidt. Het Maar heeft een oppervlakte van 6,2 ha, een diameter van 290 m en is 3 m diep. Buiten vele andere interessante soorten werden ook vele *Russula*'s verzameld waaronder enkele speciale vondsten: *Russula carpini* en *R. anatina*.

RUSSULA CARPINI Heinemann & Girard

Deze soort werd in 1956 door de Brusselse mycolo-gen Heinemann en Girard beschreven. Deze veel-keurige wijnrode-bruine-groene paddestoel met gele plaatjes smaakt zacht en is, meestal met vele exemplaren samen, te vinden onder haagbeuk (*Car-pinus betulus*).

Hoed: de gevonden exemplaren zijn eerder klein voor de soort, diameter tot 6 cm, met variabele kleuren Séguy (1936) 126,127 palissander, S 192, 193 rossig, S 223,224 olijfgroen; met eierdooiergele plaatjes; stevig vlees hevig reagerend op Gaiac (snel blauw).

Steel: wit, mals, geel verkleurend, tot 4 cm lang en 1 cm breed.

Plaatjes: dooiergeel, basidiën $55 \times 15 \mu\text{m}$; cystiden $85\text{-}15 \mu\text{m}$ met of zonder appendix.

Sporen: IVc volgens code Romagnesi, nr. 26 vol-gens code Dagron; $9,4\text{-}10,4\text{-}11,4 \times 8,0\text{-}8,9\text{-}9,7 \mu\text{m}$ gemeten op 40 sporen; met alleenstaande wratten tot $0,7 \mu\text{m}$ hoog, duidelijk amyloïde plage.

Hoedhuid: slanke hyfen tot $4 \mu\text{m}$ breed; dermato-cystiden gesepteerd tot $9 \mu\text{m}$ breed.

Afbeeldingen: BSMF (1958), Planche 2, Einhellinger (1985) Farbtafel 5, Sarnari (1991) blz. 210, groene exemplaren.

Romagnesi plaatst de soort onder de supersectie Polychromae, sectie Integrinae, dit wil zeggen zachtsmakende soorten met gele sporee met meestal min of meer geïncrusteerde dermatocystiden. Dit laatste is echter niet het geval bij *Russula carpini* die eigenlijk een hoedhuid heeft vergelijkbaar met deze van de Tenellae.

Bon (1988b) vermeldt bij *Russula carpini* een forma *tenella* met een hoed tot 5(6) cm en een malse steel wat overeenstemt met de gevonden exemplaren. Basidiën en cystiden van de forma zijn iets korter dan bij het type, ook deze kenmerken werden op de gevonden zwammen vastgesteld. Onder de Tenellae sectie Puellarinae vermeldt hij eveneens *Russula carpini* var. *tenella* Bon. Laten wij het maar op de forma houden.

RUSSULA ANATINA Romagnesi

Eindelijk heb ik deze soort, zij het slechts één exemplaar, gevonden. Alhoewel er nauwelijks afbeeldingen van te vinden zijn, herkent men de zwam praktisch onmiddellijk. De olijfgroene, grijs-blauwe, groenachtige bepoederde hoed is aan de rand gebarsten.

De naam anatina betekent met de kleur van een (wilde) eend en kenmerkt dus goed de paddestoel.

Hoed: diameter 4 cm, met variabele kleuren S 306 donker olijf, S 427,428 olijfgrijs, aan de rand ont-kleurd tot S 132 rossig bruin; met crème plaatjes.

Steel: wit, 3,5 cm lang.

Plaatjes: crème; basidiën $50 \times 10 \mu\text{m}$; cystiden $75 \times 12,5 \mu\text{m}$ al dan niet met appendix.

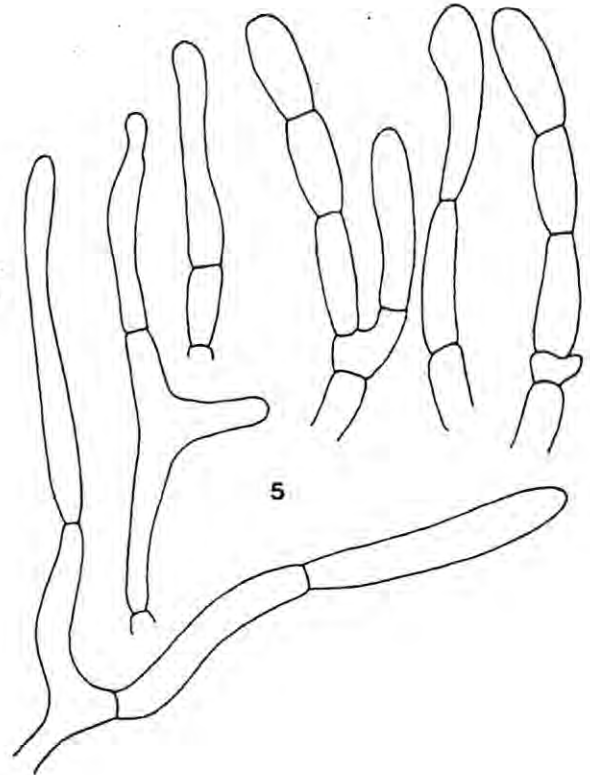
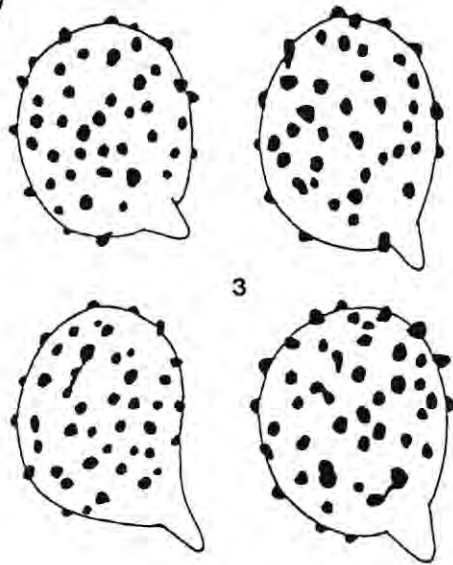
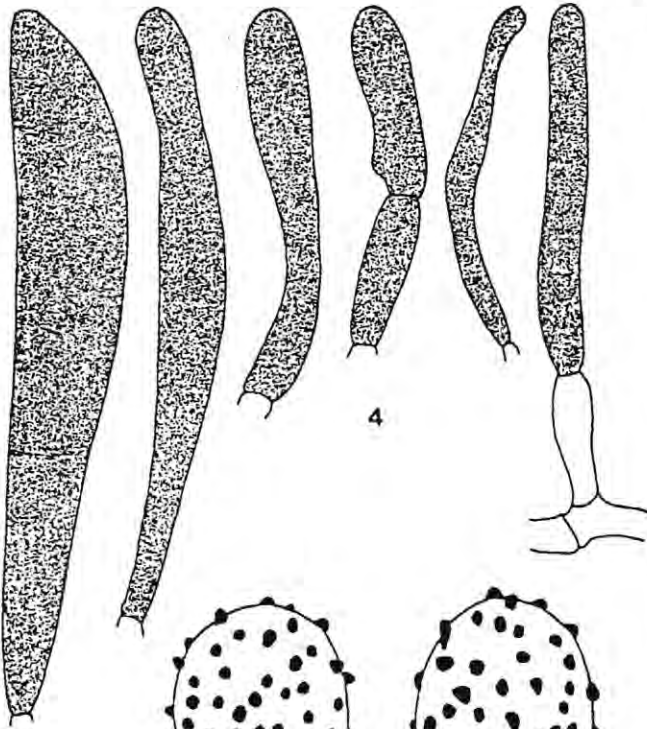
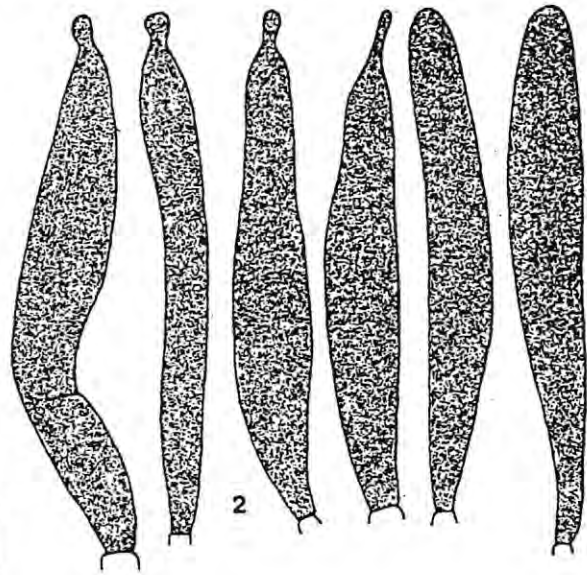
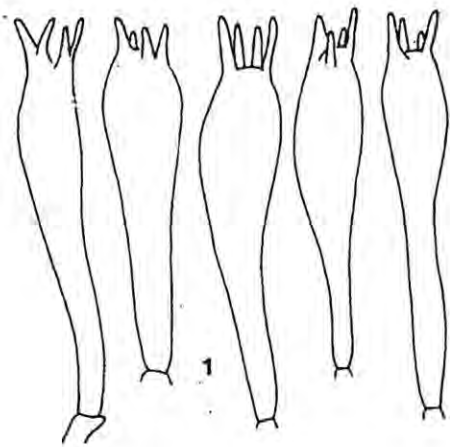
Sporen: II c volgens code Romagnesi, nr. 7 volgens code Dagron; $7,1\text{-}7,8\text{-}8,4 \times 6,0\text{-}6,5\text{-}7,1 \mu\text{m}$ geme-ten op 40 sporen; met kleine wratjes, niet amyloïde plage.

Hoedhuid: met vertakte en gesepteerde hyfen tot $7 \mu\text{m}$ breed, dermatocystiden tot $100 \times 15 \mu\text{m}$, uitzonderlijk gesepteerd.

Afbeeldingen: Bon (1988a) blz. 59, Melzer (1945) onder de naam *Russula palumbina*.

Romagnesi plaatst de soort onder de Heterophyllae sectie Griseinae, dit wil zeggen zachtsmakende soorten met een witte tot crème sporee, met duidel-ijke dermatocystiden.

← figuur 1: *Russula carpini* 1: basidiën ($\times 900$), 2: cystiden ($\times 900$), 3: sporen ($\times 3600$), 4: dermato-cystiden ($\times 900$), 5: hyfen van de hoedhuid ($\times 900$).

Van Vuure (1992) vermeldt de soort voor Nederland op zandige bodem onder loofbomen zzz.

Aangenaam aan deze korte studie was het feit twee soorten te beschrijven die ik nog niet eerder had gevonden.

Russula carpini en bovendien een forma of variëteit beschreven door Bon waarbij ik het bijzonder plezierig vind zelf ook de afwijkingen met het type te kunnen vaststellen.

Bon wordt door velen als een soortenmaker afgedaan maar vergeet niet dat deze 70-jarige mycoloog zoveel gezien heeft en vooral zoveel zelf grondig bestudeerd heeft.

Russula anatina, een van de Griseinae die Romagnesi bij zijn grondige studie van de sectie heeft afgezonderd en beschreven. Het is altijd aangenaam soorten die men nog niet gezien heeft zelf in hun biotoop te vinden. Alleen al de vondst van deze twee soorten heeft voor mij het AMK weekend 1994 te Gillenfeld doen slagen om niet te vergeten de aangename sfeer en de tijd om 's namiddags en 's avonds de gevonden soorten in alle rust te kunnen onderzoeken en de microscopie te kunnen tekenen. Daarom ook present op Gillenfeld 1996.

Literatuur

- BON M. (1988a) — Champignons de France et d'Europe occidentale.
- BON M. (1988b) — Clé monographique des russules d'Europe. *Doc. mycol.* **18(70-71)**
- EINHELLINGER A. (1985) — Die Gattung *Russula* in Bayern.
- GIRARD R. & HEINEMANN P. (1958) — *Russula carpini*. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* (**74**): 492-497 planche 2..
- MELZER V. (1945) — Atlas Holubinek.
- ROMAGNESI H. (1967) — Les Russules d'Europe et d'Afrique du Nord.
- SARNARI M. (1991) — Russules nuove o interessanti del l'Italia Centrale e Mediterranea. Contributo 13. *Rivista Micol.* **34**: 195-230.
- SCHWÖBEL H. (1975) — Die Täublinge-Beiträge zu ihrer Kenntnis und Verbreitung (IV). *Z. Pilzk.* **41**: 123-142.
- VAN VUURE M. (1992) — Checklist van *Russula* in Nederland, *Coolia* **35** supplement.

Kleurcodes

- SÉGUY E. (1936) — Code universel des couleurs
- Dagron C. — Code kan besteld worden bij de auteur: 24 rue Berbier du Mets, F-75013 Paris.

← figuur 2: *Russula anatina*: 1: basidiën (× 900), 2: cystiden (× 900), 3: sporen (× 3600), 4: dermatocystiden (× 900), 5: hyfen van de hoedhuid (× 900).

Lactarius: genus van het jaar 1996

Ruben Walley & Annemieke Verbeken

Dit jaar riepen de Vlaamse mycologische verenigingen het genus *Lactarius* (Melkzwam) uit tot genus van het jaar. Dit betekent concreet dat het Overlegcomité aanspoort om (o.a.) tijdens de uitstappen van de A.M.K. af en toe speciale aandacht te besteden aan deze paddestoelengroep, in zoverre er natuurlijk Melkzwammen worden aangetroffen...

Melkzwammen zijn als groep gemakkelijk te herkennen, en vertonen vaak opvallende veldkenmerken; verscheidene "gemakkelijke" soorten vormen dan ook een ideaal kennisaperitief voor de beginnening. Na enige ervaring is het zelfs mogelijk om de meeste Melkzwammen in het veld te herkennen. Niettemin kan ook bij deze groep een microscopisch onderzoek nodig zijn en blijkt het aanleggen van een herbarium met goed gedetermineerd referentiemateriaal nuttig. Wie zich een tijdje in Melkzwammen verdiept, zal al gauw ontdekken dat er ook in dit geslacht nog een aantal interessante problemen (soortconcept, naamgeving) moeten worden opgelost.

Vanuit onze ervaring, zijn wij zo vrij om een aantal verzoekjes en raadseltjes te formuleren, die we hopen met de hulp van alle Vlaamse mycologen in de loop van het komende paddestoelseizoen op te lossen. Vaak worden "algemene" Melkzwammen maar vaagjes bekeken en aan de excursielijst toegevoegd zonder enige microscopische controle, of zelfs zonder enige notitie van nochtans vaak makkelijk waarneembare macroscopische kenmerken. Maar achter deze zogenaamd algemene en bijna dagelijkse soorten gaan vaak nog raadsels schuil. Van andere, goed herkenbare maar vaak zeldzame Melkzwammen is over het voorkomen of de ecologie in Vlaanderen of België nog maar weinig gekend. Daarom dus deze 10 tips voor wie dit jaar extra naar Melkzwammen wil uitkijken.

1. Verzamelen en determineren

Wie een Melkzwam wil determineren, moet tenminste de volgende veldkenmerken nauwkeurig observeren: kleur, verkleuring en smaak van de melk, smaak en geur van het vlees, viscositeit van de hoed (rekening houdend met weersomstandigheden), standplaatsgegevens (bij welke bomen?!). Indien een vondst als herbariummateriaal wordt bewaard (aangewezen bij kritische of zeer zeldzame dingen), is het toevoegen van een sporee (met

notering van de kleur van de verse sporee) aanbevolen. Een voorbeeld van wat je allemaal kan noteren vind je in bijgaande figuur.

Bij de Melkzwammen bestaat heel wat verwarring omtrent de naamgeving. Zolang er hier geen eensgezindheid wordt gebracht, is het absoluut noodzakelijk om te vermelden met welk werk de Melkzwam werd gedetermineerd (bv. met Phillips, Courtecuisse, Moser 5de versie, de Flore Analytique, Marchand, Neuhoff, Heinemann, enz.). Wij raden hierbij aan om eens te determineren met de sleutel van Bon (1980), ook al is het soortconcept hier erg nauw en voor verbetering vatbaar.

Contacteer ons gerust indien je problemen hebt om aan bepaalde literatuur te geraken.

2. *L. vellereus*: hoe heet zijn onze Belgische schaapjes?

Deze subtitel dankt zijn ontstaan aan de recente, overzichtelijke literatuurstudie over *Lactarius* sectie *Albati*, geschreven door de Nederlander Roeland Sullock Enzlin: "Wil het echte schaapje nu ontstaan?"

In deze groep van meestal vrij grote en stevige, witte Melkzwammen met brandend scherp vlees bestaat er naast het echte Schaapje (*Lactarius vellereus*-complex), met de bijna ronde, reticulate sporen en met KOH niet geel verkleurende, zacht smakende melk ook een Vals schaapje (*Lactarius bertillonii*) met smallere, niet reticulate sporen, en scherpe, met KOH geel tot oranje verkleurende melk. Er wordt in de literatuur echter vaak ook melding gemaakt van een *L. vellereus* met scherpe melk, iets waar wij weinig geloof aan hechten. Het is immers vrij voor de hand liggend om van een *Lactarius* waarvan het vlees brandend scherp is, ook de melk aldusdanig te gaan bestempelen. Bij het proeven van de melk moet wel zeer goed opgelet worden dat het vlees niet met de tong wordt aangeraakt (!); de melk laat men er best uitdruppelen, oudere of uitgedroogde exemplaren zijn hiervoor zeker niet bruikbaar. Dezelfde reactie met KOH is ook bruikbaar om de nauw verwante Pepermelkzwam (*Lactarius piperatus*) te onderscheiden van de Groenvlekkende melkzwam (*L. glaucescens*).

3. *Dapetes*: oranje onder de loep

De *Dapetes* vormen een groep naaldboombegeleidende Melkzwammen rond de Smakelijke melk-

zwam, *L. deliciosus*, met vaak nogal bonte kleuren en verkleuringen. Denk maar aan *L. sanguifluus* met zijn wijnrode melk, of *L. hemicyaneus* met donkerblauw hoedvlees en dito melk, die dan groen verkleurt. Van soorten van deze groep zijn opvallend weinig microscopische kenmerken gekend. Het zou nuttig zijn om hun microscopische kenmerken (en verschillen) beter te documenteren zodat het ook mogelijk zou worden om twijfelachtige of oude vondsten te controleren. Sporekenmerken, en frequentie en vorm van cystiden zijn waarschijnlijk een bruikbaar kenmerk. Kortom: mycologen die dit jaar zin krijgen om *Lactarii* onder de microscoop te leggen en leuke tekeningen te maken, spoeden zich het best richting Wallonië waar men de meeste van deze juweeltjes kan inzamelen.

4. *L. luridus*: misplaatst op de cover?

Deze tot de sectie van de violetvlekkende Melkzwammen behorende soort staat afgebeeld op de cover van Marchands boek (*Champignons du Nord et du Midi. 6. Lactaires et Pholiotés*), wat eigenlijk grappig is aangezien het hier nu net gaat om een soort die in andere landen niet of nauwelijks wordt aanvaard. *Lactarius luridus* zou van *L. uvidus* verschillen door een iets meer gezonde en iets minder visceuze hoed, en de veel donkerder violetverkleuring (tot bijna chocoladebruin). Kortom zou hij macroscopisch heel wat weg hebben van *L. violascens* maar microscopisch zeer dicht aanleunen bij *L. uvidus* (intracellulair pigment).

Wij vragen ons nu af of deze soort misschien gewoon miskend is. Het vermoeden dat de soort in België voorkomt rees na het uitzoeken van de verspreiding van *L. uvidus* (AMK 1995: 82-97). Deze wordt geacht te groeien bij op min of meer vochtige plaatsen bij Berk en Wilg (zelden ook bij Spar). In België werden deze bomen nauwelijks vermeld bij vondsten van *L. uvidus* (bijna alle zonder notities veldkenmerken), maar werd hij wel vaak gesignaleerd in de Eiken-Haagbeukenbossen in de kalkstreek. Hebben we hier soms met "*L. luridus*" te maken? Wie in België het geluk heeft soorten uit deze groep aan te treffen, documenteert best uitgebreid zijn vondsten.

5. *L. fluens*: een over het hoofd geziene melkplas

Lactarius fluens is een dubbelganger van de veel voorkomende Grijsgroene melkzwam (*L. blennius*). Hij verschilt van deze laatste door de minder slijmerige en duidelijker gezonde hoed, een uitgebreider kleurenpalet maar zonder rood, en het soms opvallende witte hoedrandje, de vaak grotere vruchtlichamen met soms opvallend korte steel, zijn

voorkeur voor zwaardere bodems en natuurlijk de veel overvloediger melk (bij verse exemplaren schud je de melk er gemakkelijk uit). Microscopisch verschilt hij duidelijk door een hoedhuidstructuur met kortere en dikkere elementen (zie hiervoor Reijnders 1989). Ook in Nederland wordt deze soort opgegeven als "zeldzaam maar mogelijk meer verspreid". Het wordt dus extra opletten wanneer men een wat afwijkende Grijsgroene melkzwam vindt. Een bijkomend kenmerk is het feit dat deze soort een donkerder sporee heeft, een kenmerk dat trouwens bij elke Melkzwam het nagaan waard is. Aan de sporeekleur wordt bij dit geslacht weinig aandacht en waarde gehecht, dit in tegenstelling tot grote zus *Russula*. Het systematisch nagaan van de sporeekleur levert misschien nieuwe gegevens op.

6. Das *Mitissimus*-syndroom: achtung bitte!

Krieglsteiner (1984) omschreef hiermee terecht de verwarring die heerst omtrent het groepje Oranje melkzwammen: *L. mitissimus*, *L. aurantiacus* en *L. aurantiofulvus*. De kenmerken van deze soorten blijken in de literatuur zowat in alle combinaties voor te komen zodat het met zekerheid determineren van deze taxa onmogelijk lijkt. Daarom raden we hier met klem aan het gebruikte determinatiewerk te vermelden! Zo niet, worden de waarnemingen meestal waardeloos. Noteer ten minste volgende kenmerken: smaak van de melk (beetje scherp, scherp wordend, bijna zacht), geur (vaak in meer of mindere mate *L. quietus*-achtig), standplaats (loof-, naald- of gemengd bos + boomsoorten).

7. *L. theiogalus* ... s.l. (!): meer respect voor rimpels

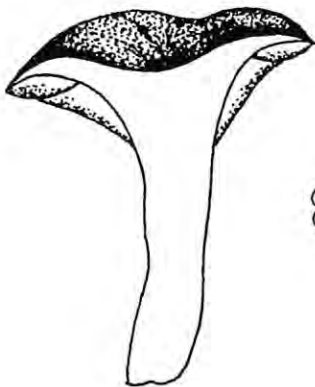
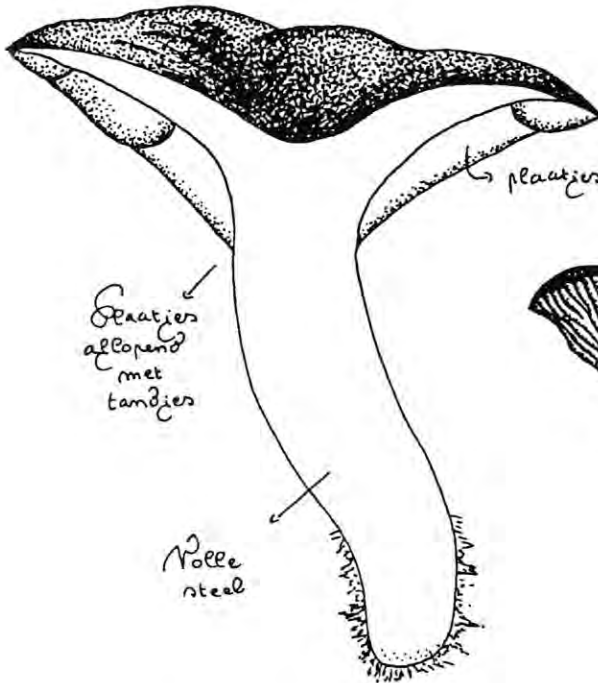
Niet elke Melkzwam waarvan de melk op een zakdoek vrij snel geel verkleurt is een Rimpelige melkzwam *Lactarius theiogalus*. Deze reactie typeert bijvoorbeeld (!) ook *L. decipiens* en, zij het in veel mindere mate, *L. lacunarum*. De Fransen (zie bv. Bon, Marchand, Courtecuisse) onderscheiden daarnaast ook nog een soort die ze *L. tabidus* noemen en die veel weg heeft van wat wij courant *L. theiogalus* noemen. De naam *L. theiogalus* reserveren zij voor een kleine, nogal tengere, sterk gestreepte "soort" van zure, vaak venige bodems (meestal in veenmos). De melk van de "echte" *theiogalus* zou onmiddellijk geel verkleuren terwijl deze bij *L. tabidus* er minstens drie seconden (zelfs 10?) zou over doen. Het verschil in sporenversiering zou ook duidelijk zijn (minder verbindingen bij *L. theiogalus*). Het staat vast dat deze taxa opnieuw onderzocht moeten worden door specialisten maar dit zal ons niet weerhouden om er al eens nauwkeuriger naar te kijken.

Lactarius rubrovinctus
R.W. no 347

16 september 95

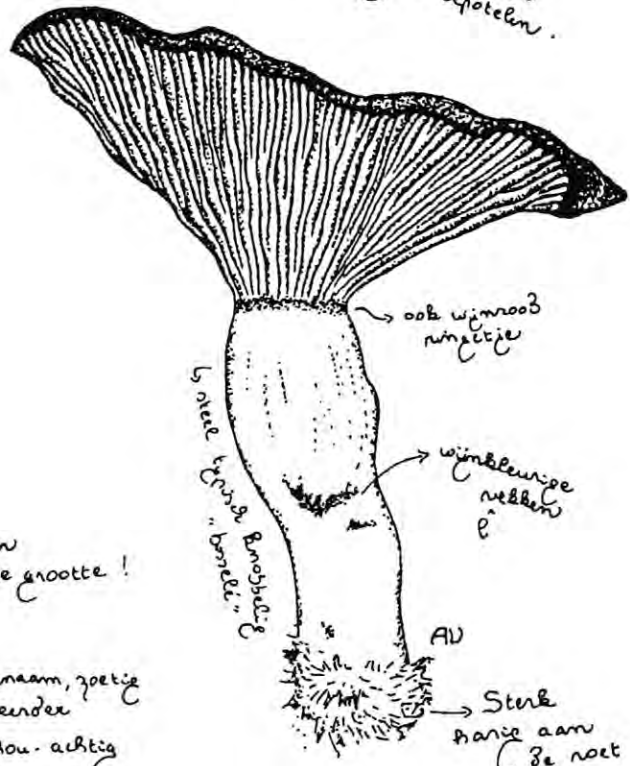
VINDPLAATS: Bugend, Montauban IFBL 17.14.21
STANDPLAATS: Beukenbos op kalkrijke en
grazige bodem.

- samen met - *L. subdulcis*
- *L. pallidus*
- *R. acrifolia*
- *R. solaris*
8. *R. veterosa* !

silhouetten op ware grootte!

Geur: aangenaam, zoetig soms eerder caoutchou-achtig

sterke harig "borstel" AU
Sterk harig aan de voet!

Oppervlakte hoed: 'rugos'; sterk gerimpeld, vooral in centrum
voelt een beetje nettig aan.

centrum van hoed donkerder dan rand

↓
oranjebruin tot rosig

↓
lekker geel maar de rand toe.

Latex: NIET vergelend op in zakdoek.
wit opdrogend, vrij overvloedig, wit & beetje waterachtig
smaak mild.

Steel: donkerder van kleur dan de hoed, wel bezegelde tint.

8. *L. cyathuliformis*: enkel in professorale tuinen?

Dit is een oproep om de kleine, elzenbegeleidende Melkzwammetjes uit de sectie *Obscurati* aan een nauwkeuriger onderzoek te onderwerpen. Naast de klassieke soorten (*L. obscuratus* en *L. omphaliformis*) komt er in Vlaanderen nog minstens één andere soort voor, namelijk *L. cyathuliformis*. Deze soort lijkt op *L. obscuratus* maar heeft op een zakdoek duidelijk geel verkleurende melk, en ook grotere sporen met een verschillende versiering. Ze werd tot nu toe enkel gevonden in de tuin van Prof. Van der Veken...

9. Wie zoekt die vindt

Van verscheidene zeldzame soorten zou het leuk zijn om te weten of ze (nog) in Vlaanderen voorkomen. *L. aspideus*, een klein, fraai, violetvlekkend Melkzwammetje, zou misschien een minder zeldzame reputatie genieten indien er eens wat meer naar gezocht werd in wilgenstruwelen op venige bodem, vooral in de Kempen. *L. volemus*, de Vissige melkzwam, is sinds 1977 niet meer in Vlaanderen gesignaleerd. De strict aan lorken gebonden *L. porninsis* (zie vorige AMK) werd nog slechts eenmaal gevonden in Vlaanderen (Lummen 1962). Verder vragen we ons ook af of *L. piperatus* en *L. glaucescens* nog in Vlaanderen voorkomen.

Ook de Belgische inventaris kan wellicht nog aangevuld worden. Volgende soorten zijn nog niet met zekerheid bekend uit ons land: *L. scoticus* (slanke variant van *L. pubescens*, op te sporen in veengebieden), *L. sphagneti* (ook in veengebieden), *L. mairei* (loofbosvariant van *L. torminosus* op rijke

bodem), *L. cremor*, *L. quieticolor* (bruine variant van *L. deliciosus*) en *L. resimus*.

10. Omer wil ook wat

Iedereen kent ondertussen wel de kwaliteit van de paddestoel-aquarellen van Omer Van de Kerckhove. Welnu, Omer liet ons weten dat hij graag volgend seizoen zijn schitterende reeks aquarellen wil aanrijken met Melkzwammen. Deze kunstenaar weet zelf wel *L. quietus* of *L. pubescens* te vinden, maar voor verscheidene andere, min of meer zeldzame soorten (*L. spinosulus*, *L. roseozonatus*, *L. flexuosus*, *L. acris*, *L. flavidus*, ... om de spectaculairste te noemen) rekent hij ook een beetje op toevallige aanbrengers. Vers en gaaf materiaal (liefst een wat uitgebreide collectie) kan hem op werkdagen bezorgd worden in de Nationale Plantentuin te Meise.

Referenties

- BON M. (1980) — Clé monographique du genre *Lactarius* (Pers. ex Fr.) S.F. Gray. *Doc. Mycol.* **10**(40): 1-85.
- KRIEGLSTEINER G.J. (1984) — Verbreitung und Ökologie 250 ausgewählter Blätterpilze in der Bundesrepublik Deutschland. *Beih. Z. Mykol.* **5**: 69-302.
- MARCHAND A. (1980) — Champignons du Nord et du Midi. 6. Lactaires et pholiotes. Perpignan.
- REIJNDERS A.F.M. (1989) — Over *Lactarius fluens* en enige daarop gelijkende soorten. *Coolia* **32**: 49-53, 89.

Uit het Brusselse

Denise Thumas-Van Nerom

Mijn man (spijtig genoeg te vroeg overleden in 1986) en ik werden lid van de A.M.K. in 1969, na een zo gemoedelijk onthaal door Mijnheer Imler, Dielen en Schavey en de toenmalige leden, tijdens de tentoonstelling in het Peerdsbos. Vanaf toen namen wij zo dikwijls mogelijk deel aan de uitstappen en gingen ook mee naar Wallersheim van waar we zo'n goede herinneringen meebrachten. Bijna ieder jaar trachtten we om een ontmoeting te

organiseren tussen beide kringen, dat komt misschien nog wel met onze nieuwe "President" Mijnheer J. Lachapelle.

Nu ik alleen ben, heb ik soms de gelegenheid, dankzij Emile Vandeven, om terug contact te nemen met de Antwerpse vrienden, als mijn gezondheid het toelaat.

Ik wens aan de A.M.K., ter gelegenheid van hun 50ste verjaardag een rijke mycologische toekomst.

Een halve eeuw zwammen

Tine Jaeken - Van Doren

In 1942 groeide aan de voet van een eik een gele knots, een paddestoel. Ik had belangstelling voor het bos en ging naar Mijnheer Imler, die in de Paalstraat te Schoten drie huizen van mij woonde. Zo werd "*Polypilus sulphureus*" mijn eerste zwam. Zeer dikwijls zag ik hem, altijd solfergeel maar wat een variatie van vormen!

Madame Imler nodigde me uit voor een wandeling in Mariaburg met paddestoelenliefhebbers, o.a. Mijnheer Andries en Emile Hostie. Op de Kattetekensberg leerde ik het verschil kennen tussen een *Russula fellea* en een *Russula ochroleuca*. Later zou er nog een derde gele *Russula* bijkomen, *Russula claroflava*, die we altijd onder berk vinden. Bij die eerste uitstap is het niet gebleven en de tentoonstellingen in "de Melkerij" liggen me nog fris in het geheugen.

Nabij de Priorij te Schotenhof zag ik voor 't eerst een porseleinzwam (*Mucidula mucida*). Een drietal meter hoog, op een oude beuk, zo mooi, zo doorschijnend, om nooit te vergeten. De groene schors was wit bepoederd door de sporen. 't Was net iets voor een sprookjesboek.

Maublanc werd aangeschaft. Wat 'n karwei had ik me nu op de hals gehaald! Ik had helemaal geen taalknobbel en al die Latijnse namen! Toch vond ik dat sommige als muziek in de oren klonken: *Amanita vaginata*, *Armillariella mellea*, *Rhodopaxillus nudus*. En steeds vond ik iemand om die Latijnse naam te verklaren onder andere dokter Van den Eynde voor *Phlebia aurantica*. Maublanc werd mijn liefste paddestoelengids.

Zwammen met mooie kleuren en eigenaardige vormen spraken me 't meeste aan. Juist wanneer er op een uitstap een soort in grote getale voorkwam, bleven ze me steeds bij. Bij de Trappisten te Westmalle groeiden toen honderden *Tricholoma equestre* en *Gomphidius viscidus* (spijkerzwammen). Hoeveel ridderzwammen zou Madame Imler gedurende de oorlogsjaren hebben gesteriliseerd? Dat is moeilijk te zeggen!

Soms ging het er op een tocht plezant aan toe. Mijnheer Taymans droeg gewoonlijk een bruine loden met een band die er losjes bijbengelde. Mijnheer Herregods, een "spuiter", vond een stinkzwam en stak die stilletjes tussen die band. Ja, Taymans rook zowaar een stinkzwam heel dichtbij en hij maar zoeken. Wij hielpen dapper mee.

In 't café bij een heerlijke pint werd de lijst gemaakt. En ik maar streepjes zetten. Dat telde gemakkelijk. Toen zag ik er een *Lepiota rhacodes* in een kippenren.

Alle jaren bezochten we de bossen van Ravels : met de tram naar Turnhout, waar onze vriend Taymans wachtte met een camion en zo gingen we verder.

Na een lange zonnige zwerftocht werd er op de rand van een droge gracht een tentoonstelling gehouden. De kaartjes met de namen lagen erbij. Ik vond dat zeer leerrijk. Tachtig soorten... dat was al veel : de vele kleintjes werden toen nog niet geteld. Ik zat op de rand van de gracht; in de zon en moe van het wandelen viel ik in slaap. Een lieve Mijnheer Van Elsen uit de Kopstraat te Schoten dekte me toe met zijn mantel.

Niet alleen paddestoelen interesseerden me, ook bomen, bloemen, vlinders en kevers, maar vooral de vogelzang. Bij de veelzijdige Emile Hostie en Mijnheer Andries kwam ik aan mijn trekken. Met een stelletje vrienden trokken we er alle zondagen op uit: mijn zus Justine, Paul en Simonne Hostie, Fernand Van den Broeck, Marcel de Meyer, Paul en Jeanne Pannekoek, Tuur en Marcel Vaes e.a. Mijnheer Andries noemden wij onze Pa en Emile Hostie onze Nonkel. Het groepje kreeg de naam "Jeugd-wielewaal". Heel de provincie Antwerpen werd bewandeld als we er met tram, bus, trein of boot naartoe konden. Er werd ook veel gezongen en in de winter werden er muzikale avonden gehouden.

Op 19 september 1943 volgde dit groepje Imler voor de eerste keer naar Sint-Anneke. We maakten er kennis met de prachtige bloemenhoed van Juffrouw Dol. Haar broer apotheker was geïnteresseerd in paddestoelen.

Datzelfde najaar was er weer te Turnhout een tocht voor zwammen onder leiding van Taymans. Zijn gezelschap Pol van der Veken was gewoonlijk ook van de partij. Mijn vrienden wilden mee. Ik ging bij Imler vragen of dat kon. Taymans antwoordde: "Zoveel man, dat kan niet op de camion, maar dat lief kind mag wel op mijn knie zitten."

Op 13 februari 1944 maakte Imler ons vertrouwd met de microscoop bij hem thuis in de Paalstraat te Schoten. Waren daar aanwezig: Fernand Van den Broeck, Marcel de Meyer, Tuur en Marcel Vaes, Paul en Jeanne Pannekoek, Marcelle Kerstens, Bertha Schiltz, Mijnheer Van Elsen van Schoten, Mijnheer Andries en ik. Eerst vertelde Imler over Van Leeuwenhoek. Daarna werd de bouw van de microscoop toegelicht. Mijnheer Andries had de zijne ook bij. Nog negen lessen volgden. Later trokken vier van de vrienden op woensdag regelmatig naar de Paalstraat. Frans Dielen en Fons Grijp kwamen er ook bij. Hoeveel sporen heb je sindsdien al geteld, Frans?

In 1946 werd de Kring gesticht.

Mijn eerste huwelijksjaren gingen de entomologische kant op. Immers, mijn man en ik keken allebei naar vlinders, kevers ook bloemen en vogels. Jan maakte er foto's van. In 1959, toen mijn jongste zes jaar was, vroeg ik Jan om enkele paddestoelen, die ik kende, te fotograferen. Dat viel zo goed mee dat hij ook de microbe te pakken kreeg. Hoe dikwijls hebben we Schilde, 's Gravenwezel, Peerdsbos en Meerdaalwoud afgegraasd? Honderden foto's werden er gemaakt.

Prachtexemplaren groeiden er in ons paddestoelhoeke in het Peerdsbos. Waar de autostrade de Zeurtebaan kruist, ligt er een gemengd loof- en naaldbosje. Daar groeiden den, lork, spar, eik, beuk en berk. Daaronder vonden we: *Boletus edulis*, *Boletus erythropus*, *Boletus elegans*, *Boletus badius*, *Boletus scaber*, *Lactarius vietus*, *Amanita vaginata*, *Russula Velenovskyi*, *Boletus pinicola*, *Tricholoma rutilans*, *Hydnellum ferrugineum* en *Sparassis crispa*. Helaas heeft de aanleg van de autostrade de watertafel zo verlaagd dat er nu weinig meer te vinden is.

Voor de namen van onze nieuwe vondsten belandden we terug bij Imler. Het was boeiend. Hij was altijd bereid en geduldig om uitleg te geven.

Jan maakte ook een zwart-witfilm over de Kring: op wandel te Schotenhof, Mariaburg met de Melkerij, de tentoonstelling in het Peerdsbos, Meerdaalbos. Voor de opnamen van het microscopisch gedeelte en zijn tekeningen kwam Imler naar ons te Hove.

In 1966 werd ik natuurgids. Op een wandeling in het Meerdaalwoud voor "Natuur en Stedschoon" werd ik "Madame van de champignons" gedoopt.

Hoeveel verse natuurgidsen heb ik wegwijst gemaakt in de wonderlijke wereld van de zwammen? Steeds opnieuw zei ik: "Blader niet enkel in uw boekje. Kijk naar de kleur van de sporen, naar de plaats waar ze ontstaan! Zoek de familiekenmerken!" Van Imler leerde ik voor de Tricholoma's:

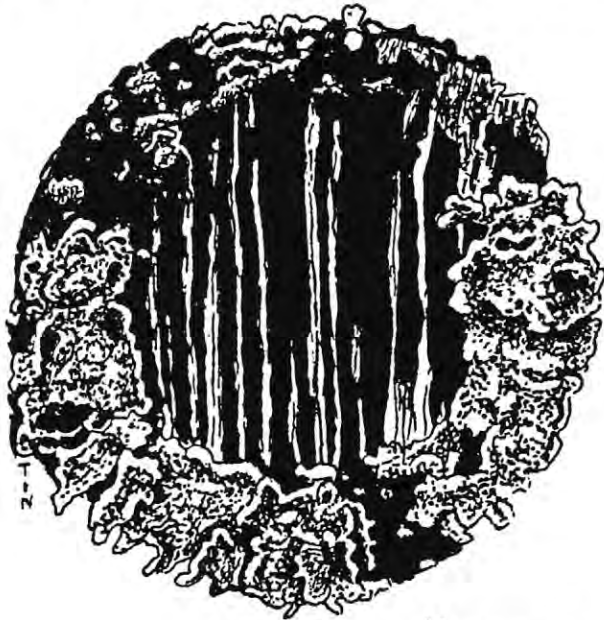
- 1 grote paddestoelen met vlezig, vaak opvallend gekleurde hoed
- 2 ingebochte plaatjes
- 3 witte of lichtgekleurde sporen
- 4 sporen glad, geen cystiden
- 5 geen melk.

In 1968 was ik gids voor Antwerpse collegejongens. Aan de ingang van het Peerdsbos vonden we een gele ridderzwam (*Tricholoma equestre*). Ik sprak over de gracht rond de steel (ingebochte plaatjes). Een leukerd vroeg mij: "Komt het door die gracht dat ze hein ridderzwam noemen, rond een burcht is ook een gracht?" "Neen, maar jij mag dat zo wel onthouden. Deze lekkere soort was voorbehouden voor de kasteelheer."

Tot 1992 ging ik elke herfst met een derde leerjaar op stap in de "Inslag" te Brasschaat. Op een oude stronk groeiden *Coriolus versicolor* (elfenbank) en *Leptoporus adustus* (grijze gaatjeszwam). Met een spiegeltje werden de witte poriën (elfenbank) van de grijze (adustus) gemakkelijk onderscheiden. Kinderen doen zo iets graag en je ziet, niet elke

zwam dient geplukt voor een determinatie.

Ik was zeker geen echte mycoloog die achter de microscoop zat : het was meer een speelse hobby waar ik een halve eeuw veel plezier aan beleefde.

Dennelbloedzwam

Op 27 december 1990 vonden we in de "Inslag" een afgezaagde Douglasspar. Op het zaagvlak groeide het mycelium van een dennebloedzwam. De zilveren draden van de zwamvlok volgden de groeven van de tanden van de zaag; daarrond korsten als bloemen in verschillende grijze en oranje en bruinrode tinten. Wat was dat mooi: een echt kantwerk !! Dat moest ik nog eens tekenen.

1942-1992: een halve eeuw zwammen.

N.B. Dank U, Fernand, voor de juiste data. Bewust heb ik mij gehouden aan de toen gebruikelijke Latijnse namen.

*Aan al de treurende dingen
schrijdt het leven in waanzin voorbij
toch hoor je de zwammen zingen
dat er hoop is voor jou en voor mij.*

R. Gallis

Paddestoelennamen (met de P van Frans)

Tine Jaeken-Van Doren

Voor 50 jaar hadden slechts enkele paddestoelen een Nederlandse naam onder andere Vliegenzwam, Eekhoortjesbrood, Tondelzwam en Runbloem.

Vier jaar geleden, in een Nederlands natuurgebied, stonden we bij een oude leerlooierij. Vroeger werd daarvoor eikeschors gebruikt (run). Het eikebosje lag er dan ook vlakbij. Als het bos werd in gebruik genomen, liet men telkens jonge flinke boomkens staan, die ze daar "Spaartelchen" noemen. In de bakken van de leerlooierij verscheen dan de "Runbloem" die later in Nederland de leuke naam "Heksenboter" meekreeg.

In "Grasduinen" las ik eens voor *Lepiota procera* de naam "Trommelstok van het bos".

Op mijn eerste mycologenwandeling te Marienburg hoorde ik Madame Imler spreken over: "De beentjes

van Napoleon". Wie die naam voor *Xylaria hypoxylon* het eerst gebruikte is mij niet bekend.

Toen was er in de Kring een lid, Mijnheer Peeters. Hij vond *Paxillus involutus* heel lekker. In het bos werd dan geroepen "'n Mijnheer Peeters". Zo had hij weer zijn panneke klaar. Er aan gestorven is hij niet, misschien liet hij ze flink bakken.

Mijnheer Imler gaf soms opdrachten. Zo moest Juffrouw Bruylants de *Inocyben* bestuderen en kreeg ze de naam "La reine des *Inocybes*". Het zou mij niet verwonderen dat die eretitel van Taymans kwam.

In onze dia-collectie is er een heel lugubere bij. Tussen de dode bladeren van het Meerdaalwoud steken vijf zwarte "Dodemansvingers" omhoog, *Xylaria polymorpha*.

In 1943 werd *Boletus bovinus* het "Varkensruggetje" genoemd, omwille van zijn rozige kleur en gelatineuze hoedhuid in jeudige toestand.

Russula nigricans was de "Zingende zwam". Immers als je op een jong exemplaar, met de duim, over de breeduiteenstaande plaatjes wrijft geeft dat geluid.

In 's Gravenwezel vonden we voor de eerste keer een *Sparassis crispa*. Hij is in "Maublanc" zo prachtig afgebeeld en is zo enig van vorm dat we met twee tegelijk riepen: "Een *Sparassis crispa*".

Er werd ook veel geplaagd. We vonden *Phylacteria terrestris*. Ik kende hem al lang maar kon meteen niet op de naam komen. Marcel de Meyer zei: "Allee Tin, die ken jij toch. De naam begint met de P van Frans.

Hierbij dank ik mijn goede trouwe jeugdvrienden zongen we niet samen met Preudhomme:
"Vrienden, blijven vrienden,
Die voelt ge om U staan."

Boekbesprekingen

BOERTMANN D. (1995) — The genus *Hygrocybe*. Fungi of Northern Europe. Vol. 1. Greve (Denemarken), Svampetryk. 184 p. ISBN 87-983581-1-1.

Dit *Hygrocybe*-boek vormt het eerste deel van een nieuwe mycologische reeks die zowel mikt op het traditionele mycologische publiek als op de geïnteresseerde natuurliefhebber. Met het oog op het verlokken van deze laatste, kozen de uitgevers bewust voor een verlokkelijke affiche: in de pilootaflevering van deze serie komen de orchideeën onder de paddestoelen aanbod, in de volgende (1997) de al even fraaie en populaire melkzwammen. Indien de formule aanslaat, zullen ook geslachten als *Hebeloma* op het programma staan.

Het boek behandelt dus de Wasplaten (*Hygrocybe* ss. Arnolds) van "noordelijk Europa". De afbakening van dit territorium werd wellicht nog beïnvloed door enig Vikingenbloed: het bestudeerde gebied reikt van Groenland tot Oekraïne, van Spitsbergen tot Bretagne. In de inleiding geeft de auteur zijn visie op de classificatie van het geslacht, en wordt aandacht besteed aan de bioindicatorwaarde van deze schrale-grasland-paddestoelen. Naast een systematische determinatiesleutel, wordt ook een praktische sleutel gegeven die louter steunt op veldkenmerken. In het beschrijvend gedeelte worden alle taxa geïllustreerd met kleurenfoto's (meestal zeer fraai), sporetekeningen (nogal stroef) en verspreidingskaartjes (aanwezigheid per land aangegeven). De beschrijvingen zijn bijna uitsluitend gebaseerd op eigen waarnemingen.

Na twintig jaar intensieve studie is de auteur, net zoals de Nederlandse specialist Arnolds, tot de conclusie gekomen dat de grote natuurlijke variatie die men kan waarnemen in deze niet gemakkelijke groep, in het verleden aanleiding heeft gegeven tot een veel te eng soortconcept; in zoverre dat bepaal-

de specialisten verscheidene soorten en variëteiten (vooral zeldzame...) konden onderscheiden bij wasplaten afkomstig van hetzelfde mycelium (proef van Arnolds) ! Vooral bij de geel-oranje-rode wasplaten, de zwartwordende en de sneeuwzwammetjes hebben verscheidene auteurs er een soepje van gemaakt. Boertmann aanvaardt voor het gebied een 59 soorten en variëteiten en de degelijkheid die deze studie uitstraalt overtuigde mij dat dit aantal de werkelijkheid dicht benadert (ter vergelijking: Orton, Bon & Courtecuisse tellen tientallen taxa meer!). Wie het boek voortaan rigoreus wil volgen, moet wel met volgende taxonomische nieuwtjes rekening houden: *Hygrocybe unguinosa* wordt als een synoniem opgevat van *H. irrigata*, wiens naam prioriteit geniet. Voor de ingeburgerde naam van *H. reai* vist de auteur een soort van Fries op (jammer), *H. mucronella*. *H. aurantioviscida* wordt zonder meer als synoniem beschouwd van *H. glutinipes*; *H. luteolaeta* van *H. vitellina*. *H. konradii* wordt als een var. opgevat van *H. persistens*, *H. perplexa* als een var. van *H. psittacina*. Tenslotte beschouwd hij *H. obrussea* als een twijfelachtige naam (in tegenstelling tot Arnolds) die zowel werd gebruikt voor *H. quieta* als voor *H. citrinovirens*. Opmerkelijk is een lijst met zijn visie over de determinaties bij een aantal klassieke plaatwerken (Breitenbach, Cetto, Dähncke, Moser & Jülich, ...); wie al deze boeken bezit mag meer dan 70 correcties aanbrenge!

De aanduidingen betreffende het voorkomen van bepaalde soorten in België behoeven enkele kleine correcties. Voor een paar zeldzame soorten (bv. *ovina*-groep) die enkel uit Z-België gemeld zijn, werd enkel gesteund op oudere literatuurgegevens, die zeker voor enige nuancering vatbaar zijn. *H. splendidissima* komt, voor zover mij bekend, niet voor in België, maar *H. coccinea* wel (wellicht verwisseld). Ook *H. coccineocrenata* komt in België voor. Een paar andere voor België opgegeven taxa

(bv. *H. citrina*, Walley 1995) moeten in het licht van dit werk opnieuw worden bekeken.

Met dit waardevol werk, wordt het determineren van wasplaten ongetwijfeld eenvoudiger. Het is misschien jammer dat het (tenminste ecologisch) verwante genus *Camarophyllopsis* hier niet als toemaatje werd bijgevoegd, al was het maar voor een ruimere verspreiding van goede afbeeldingen van deze zeldzaamheden (nu enkel te vinden in Printz & Laessle 1986).

Ruben Walley

Referenties

- PRINTZ P. & LAESSE T. (1986) — Vokshatteslaegten *Camarophyllopsis* i Danmark. *Svampe* 14: 83-93.
- WALLEY R. (1995) — Wasplaten (*Hygrocybe* s.l.) in Vlaanderen. *Mededelingen 3e Vlaamse-Mycologen-Dag*: 43-53.

W. Kuijs — De Paddestoelen van Walcheren

Deze 373 blz. tellende uitgave is een verslag van de inventarisatie van het eiland Walcheren door de auteur uitgevoerd in de jaren 1983-1994 en aangevuld met gegevens van vorige onderzoekers vanaf het jaar 1933. Eén voor één worden achtereenvolgens al de verschillende landschappen besproken met hun historische achtergronden, beheersmaatregelen en inventarisatie resultaten die tabellarisch worden voorgesteld volgens de gevonden soort, de aard van het substraat en het vindjaar. Alles in de gekende stijl zoals wij die kennen van zijn vorige inventarisatieverslagen van Noord- en Zuid-Beveland en Schouwen-Duiveland, alles opgefleurd door mooie pentekeningen van zijn echtgenote. Het exemplaar werd ons bereidwillig geschonken door de auteur.

Wim, wij kijken nu reeds vol belangstelling uit naar uw volgende verslag over de Paddestoelen van Zeeuws-Vlaanderen, dat ons als Vlamingen ten zeerste zal interesseren.

Karel Van de Put

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Zeitschrift für Mykologie Band 61 (1995)

Enkele opvallende Discomyceten uit Oberfranken worden besproken door W. Beyer: *Pseudohelotium vernale*, *P. pineti*, *Hymenoscyphus ravis*, *Mollisiopsis lobkovicensis*, *M. lanceolata*, *Ascobolus epimyces*, *Bisporella scolochae* en *Calycellina ochracea* (met microtek.). H. Bender en M. Enderle geven een algemene inleiding tot de studie van het geslacht *Coprinus* en geven een sleutel tot de ondersecties *Setulosi*, *Glabri* en *Auricomi* uit de sectie *Pseudocoprinus*. *Coprinus levisticolens* sp. nov. en *C. citrinovelatus* sp. nov. worden voorgesteld door E. Ludwig en P. Roux met macrofoto en microtekeningen. De eerste vondst van *Lyophyllum favrei* in Duitsland wordt gemeld door Ch. Hahn (macrofoto en microtek. en verspreidingskaart in Midden-Europa). T. Lohmeyer bespreekt de Ascomyceten van Helgoland met microfoto en microtek. van *Ascobolus hawaiiensis*, *Coprotus sexdecimsporus*, *Hypocopra stercoraria*, *Lasiobolus papillatum*, *Lecanidion atratum* en *Trichodelitshia* cfr. *minuta*. E. Schild maakt een analyse van het *Ramaria fennica* complex met een sleutel tot de sectie *Fennicae* en bespreking met macrofoto en microtek. en spore-scan van de variëteiten *fennica*, *fumigata*, *cedreto-*

rum, *griseolilacina*, *cinnamomeaviolacea*, *olivacea* en *violaceabrunnea*. Nieuwe *Entoloma* soorten worden gecreëerd door M. Noordeloos et al.: *E. dolosolum*, *E. caesiellum*, *E. beyersii*, *E. riedheimensis*, *E. sordidolamellatum*, *E. inusitatum*, *E. myrmecophilum* var. *coalescens* en *E. fridolfingense*. Verder bespreken F. en H. Krauch *Russula* vondsten uit Westfranken, doet H. Andersen onderzoek naar de zwammenflora op beukestronken en is er nog een studie over het voorkomen en ecologie van paddestoelen in de streek van Bielefeld.

Cryptogamie: Mycologie Tome 16 (1995)

De actuele tendenzen in het mycologisch onderzoek en de taxonomie worden besproken door R. Courtecuisse terwijl G. Durrieu handelt over het statuut der paddestoelen en een nieuwe fylogenetische relaties opstelt. G. Moreno et al. bespreken *Mycena corynephora* en *M. font-queri*, met microtek. en microfoto's. *Cortinari* soorten uit Spanje worden gebracht door A. Ortega en R. Mahiques, E. Crepy et al. bespreken de gevolgen van ochratoxines voor de toxicologie en F. Sanchez et al. brengen een catalogoog van *Inocybes* uit Spanje met

microfoto's van *I. amblyspora*, *I. amethystina*, *I. leucoblema*, *I. fraudans*, *I. jacobi*, *I. leioccephala*, *I. perbrevis*, *I. splendens*, *I. striatus* en *I. tjallingorum*.

Documents Mycologiques Tome XXV Fasc. 98-99-100.

Deze drie afleveringen in één deel werden uitgegeven ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van Marcel Bon en ter viering van de honderste aflevering. Het tijdschrift bevat bijdragen van de bekendste hedendaagse mycologen uit gans de wereld opgedragen aan de jarige en behandeld dan

ook een zeer uitgebreide waaier van mycologische onderwerpen, verspreid over een zestigtal artikels. Vermits er honderden soorten worden besproken is het onmogelijk hiervan een referaat te maken. De geïnteresseerde mycologen wordt dan ook aangeraden dit volumineuse deel zelf ter hand te nemen. Achteraan zijn er nog kleurplaten en/of foto's van *Cortinarius citirnofulvescens*, *Pleuroflammula raggaziani*, *Mycena fragillima*, *M. atropapillata*, *Entoloma armoricanum*, *Pleurotus eryngei*, *Amanita gilberti*, *A. baccata*, *Leucoagaricus gaillardii*, *Tricholoma tridentinum* var. *cedretorum*, *Suillus bovinoides* en *Agrocybe smithii*.

Mededeling cursussen veldmycologie

Los van de AMK-activiteiten heeft ons lid Hubert De Meulder het plan opgevat 2 veldcursussen paddestoelen voor beginners te organiseren. Cursus 1 (10 lessen) loopt van 23 augustus tot 25 oktober telkens op vrijdagvoormiddag. Cursus 2 (5 lessen) start op 19 september en eindigt op 17 oktober telkens op donderdagvoormiddag. De excursies gaan door in de buurt van Antwerpen.

Het is de bedoeling paddestoelen te leren kennen op basis van macroscopische kenmerken.

Algemene theoretische informatie omtrent indeling en structuur van de paddestoelen, levenscyclus, ecologie, systematiek, literatuur enz. worden de deelnemers via een syllabus ter beschikking gesteld. De cursus kan worden opgevat als een aanvulling op onze educatieve studieavonden en weekenduitstappen.

Voor meer gegevens kan contact opgenomen worden met Hubert De Meulder telefoon: 03/830.13.87.

Educatieve avonden

Deze avonden gaan door in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 9 juli	Determinatieavond	
dinsdag 23 juli	Determinatieavond	
dinsdag 13 augustus	Russula en melkzwammen determinatie-avond	
dinsdag 27 augustus	Microscopische kenmerken bij de myxomyceten	M. de Haan
dinsdag 10 september	Kenmerken van het subgenus <i>Xerocomus</i> (Fluweelboleten)	J. Volders
dinsdag 24 september	Determinatie-avond	

Zomer- en Najaarsexcursies 1996

Bijeenkomst voor de excursies telkens om **9 uur 45** op de aangeduide plaats **tenzij anders vermeld**. Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen.

Zondag 21 juli	Staatsbos "Lozerheide" Bocholt. Bijeenkomst aan de kerk van Kaulille. Bereikbaar via E313 uitrit 25, dan N141, dan N73 tot Peer, daar richting Kaulille Hamont. Contactpersoon: P. Bormans tel: 011/64.23.92
Zondag 28 juli	"Vrieselhof" Oelegem. Bijeenkomst op de parking van het Vrieselhof. Bereikbaar via E34 uitrit 19, afslaan naar links tot het rondpunt van Oelegem, daar naar rechts en nogmaals naar rechts. Het Vrieselhof ligt ongeveer 400 meter verder op de weg Oelegem- Schilde of bus 61. Contactpersoon: F. Dielen tel: 03/353.16.21
Zondag 4 augustus	"Peerdsbos" Brasschaat. Bijeenkomst op de parking van het Peerdsbos (ingang Bredabaan). Bereikbaar via N1 Antwerpen-Breda of bus 63 of 64. Contactpersoon: J. Schavey tel: 03/322.54.52
Zaterdag 10 augustus	"Asbroek" Westmeerbeek. Bijeenkomst aan de kerk van Westmeerbeek. Bereikbaar via E313, uitrit 22. Dan de N152 richting Zoerle-Parwijs, verder richting Herselt tot de N15 richting Westmeerbeek. Contactpersoon: O. Heylen tel: 015/24.71.74
Zondag 18 augustus	"Walenbos" Hauwaart. Bijeenkomst aan de kerk van Houwaart. Aarschot bereiken, richting A2 rijden. De snelweg niet nemen maar de N223 nemen richting Tienen. 4 à 5 km voorbij de oprit van de snelweg, links afslaan naar Houwaart. Contactpersoon: J. Monnens tel: 016/25.35.28
Zaterdag 24 augustus	"Bellevuedreef" en "Schildehof" Schilde. Bijeenkomst om 9 uur 30 op het marktplein voor het gemeentehuis te Wijnegem. Deze excursie is een organisatie van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische Groeperingen. Contactpersoon: A. de Haan tel: 03/666.91.34

- Zaterdag 31 augustus   **"Rood Klooster" Oudergem.** Bijeenkomst op de koer van het Rood Klooster. Vanaf E19 of A12 de ring rond Brussel nemen richting Zaventem. Verder rijden tot het Leonardkruispunt, rechts blijven van de tweede tunnel. Richting Brussel rijden. Eerste uitrit nemen, aan de eerste verkeerslichten naar **rechts** (niet de wegwijzer Rood Klooster naar links volgen). Aan de volgende verkeerslichten het eerste straatje rechts nemen (Roodkloosterdreef). Verder rijden tot aan de omheiningmuur van het kloosterdomein. De eerste opening in deze muur inrijden. *Picknick meebrengen!* Contactpersoon: J. Lachapelle tel: 02/476.09.10
- Zondag 1 september   **Domein "d'Ursel" & Scheldelandpolder Hingene.** A12 tot Breendonk dan de N16 richting Temse, St.-Niklaas na ongeveer 6 km rechts afslaan naar Hingene. In het centrum van Hingene de kerk rechts voorbijrijden (het domein d'Ursel ligt rechts van de weg). Bijeenkomst op de parking ter hoogte van café de Oude Poort. Contactpersoon: A. De Kesel tel: 03/889.85.74
- Weekend 7-8 september   **Demonstratiedagen in Provinciaal domein "Averegten" te Hallaar.** Voor meer gegevens zie elders in dit nummer. Contactpersoon: F. Dielen tel: 03/353.16.21
- Zaterdag 14 september   **Linden.** Bijeenkomst **om 9 uur 30** aan de kerk te Linden. Bereikbaar via de ring rond Leuven. Dan de N2 richting Tielt-Winge tot voorbij Kessel-Lo, iets verder richting Linden. Deze excursie is een organisatie van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische Groeperingen. Contactpersoon: J. Monnens tel: 016/25.35.28
- Zondag 15 september   **Tervuren.** Bijeenkomst tegenover de ingang van het Museum voor Midden-Afrika. Bereikbaar via de ring rond Brussel, uitrit 1, dan de N3 richting Tervuren-Leuven. Contactpersoon: M. de Haan tel: 03/666.91.34
- Zaterdag 21 september   **"Vordenstein" Schoten.** Bijeenkomst op de parking van de GB te Schoten, langsheen de N1 van Merksem naar Brasschaat. Bereikbaar met de bussen 63, 64, 65. Contactpersoon: G. Lejeune tel: 03/658.54.31
- Zondag 22 september tot en met Zondag 29 september   **Werkweek te Heer sur Meuse.** De excursies zullen 's morgens vertrekken aan het vakantiecentrum "Domaine de Masseur" om 9 uur. Personen die voor 1 dag willen deelnemen zijn steeds welkom. Zij kunnen vooraf contact opnemen met Leo Noten, telefoonnummer van het vakantiecentrum: 082/64.43.57 of 64.43.93. Op 28 september zal worden deelgenomen aan de excursie te Nismes. Contactpersoon: L. Noten tel: 011/62.12.62
- Zaterdag 28 september   **Nismes.** Bijeenkomst aan de kerk te Nismes. Bereikbaar via de A12 naar Brussel en de E19 naar Charleroi. Via de ring van Charleroi naar de N5 richting Philippeville. Even voorbij Mariembourg de N939 naar Nismes. *Opgelet de picknick wordt tijdens de excursie opgegeten! Eten en drinken meenemen!* Contactpersoon: K. Van de Put tel: 03/366.37.26

- Zaterdag 5 oktober   **Zeeuws-Vlaanderen (Nederland).** Bijeenkomst om **10.45** uur aan de kerk van Sint Jansteen. Bereikbaar via de expresweg N49 (A11) tot even voorbij Sint Gillis-Waas, dan de N 403 richting Hulst Nederland. Deze excursie verloopt in samenwerking met de Nederlandse Mycologische Vereniging.
Contactpersoon: W. Kuijs tel: 00-31-113-21.35.43
- Zondag 6 oktober   **"Asdonk" & "Houterenberg" te Tessenderlo.** Bijeenkomst aan de kerk van Engsbbergen. Bereikbaar via E313 tot afrit 24 Geel-Oost. De N174 nemen richting Diest. Ongeveer 10 km verder, rechts afslaan richting Engsbbergen.
Contactpersoon: J. Volders tel: 014/549144
- Weekend 12-13 oktober   **Paddestoelententoonstelling** in de lokalen van Kindervreugd in het Peerdsbos te Brasschaat. Bereikbaar via N1 of bussen 63 en 64. Openingsuren van 10 tot 17 uur.
- Zaterdag 19 oktober   **Aa-beek omgeving Reppel.** Bijeenkomst om **9 uur 30** aan de kerk van Reppel. Bereikbaar via E313 uitrit 25, dan N141, dan N73 tot juist voor Bree, daar richting Reppel. Dit is een excursie van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische Groeperingen en met deelname van de Cercle de Mycologie de Bruxelles.
Contactpersoon: M. Geelen tel: 089/85.71.87
- Zondag 27 oktober   **Zoniënwood.** Bijeenkomst op de parking van het bosmuseum, Jan van Ruusbroec te Groenendaal (Hoeilaart). Vanaf E19 of A12 ring rond Brussel nemen richting Zaventem verder doorrijden richting Charleroi. Ter hoogte van het kruispunt te Groenendaal rechts van de derde tunnel van de ring blijven. De spoorwegbrug onder rijden en dan onmiddellijk naar rechts. Het bosmuseum ligt ongeveer 200 m verder op deze weg aan de rechterkant. Bereikbaar met L trein om 9.12 uur vanuit Brussel Noord richting Louvain-la-Neuve. *Eten en drinken meebrengen (alleen frisdranken te verkrijgen).*
Contactpersoon: A. De Kesel tel: 03/889.85.74
- Verlengd weekend 31-10 tot 3-11
Belgische kust met verblijf te Oostduinkerke. Meer informatie in volgend nummer.
Contactpersoon: P. Van der Veken tel: 09/222.93.24
- Zondag 10 november   **"Eikenhof" & Bossen de Merode te Kortenberg.** Bijeenkomst aan het politiekantoor te Kortenberg. Bereikbaar via ring rond Brussel. Komende van A12 of E19 richting Namen rijden. Op de ring uitrit 3 richting Woluwe nemen. Vervolgens aan de tweede verkeerslichten links afslaan richting Leuven (N2). Deze weg volgen tot in Kortenberg. Het politiekantoor bevindt zich rechts aan het tweede verkeerslicht op het grondgebied van Kortenberg. Bereikbaar met L-trein Brussel Leuven of bus Brussel-Leuven (lijn 358).
Contactpersoon: F. Fleurbaey tel: 02/759.87.52
- Zaterdag 16 november   **Zoersel.** Bijeenkomst aan de kerk van Zoersel. Bereikbaar via E34 tot uitrit 20 dan de N14 of bus 41SN. Voormiddag excursie, in de namiddag gezellig samenzijn.
Contactpersoon: K. Van de Put tel: 03/366.37.26

Excursies van de Cortinariuswerkgroep

Samenkomst om **9.30 uur**

Zondag 20 oktober

De Langdonken te Herselt. Samenkomst aan de kerk te Westerlo.

Zaterdag 26 oktober

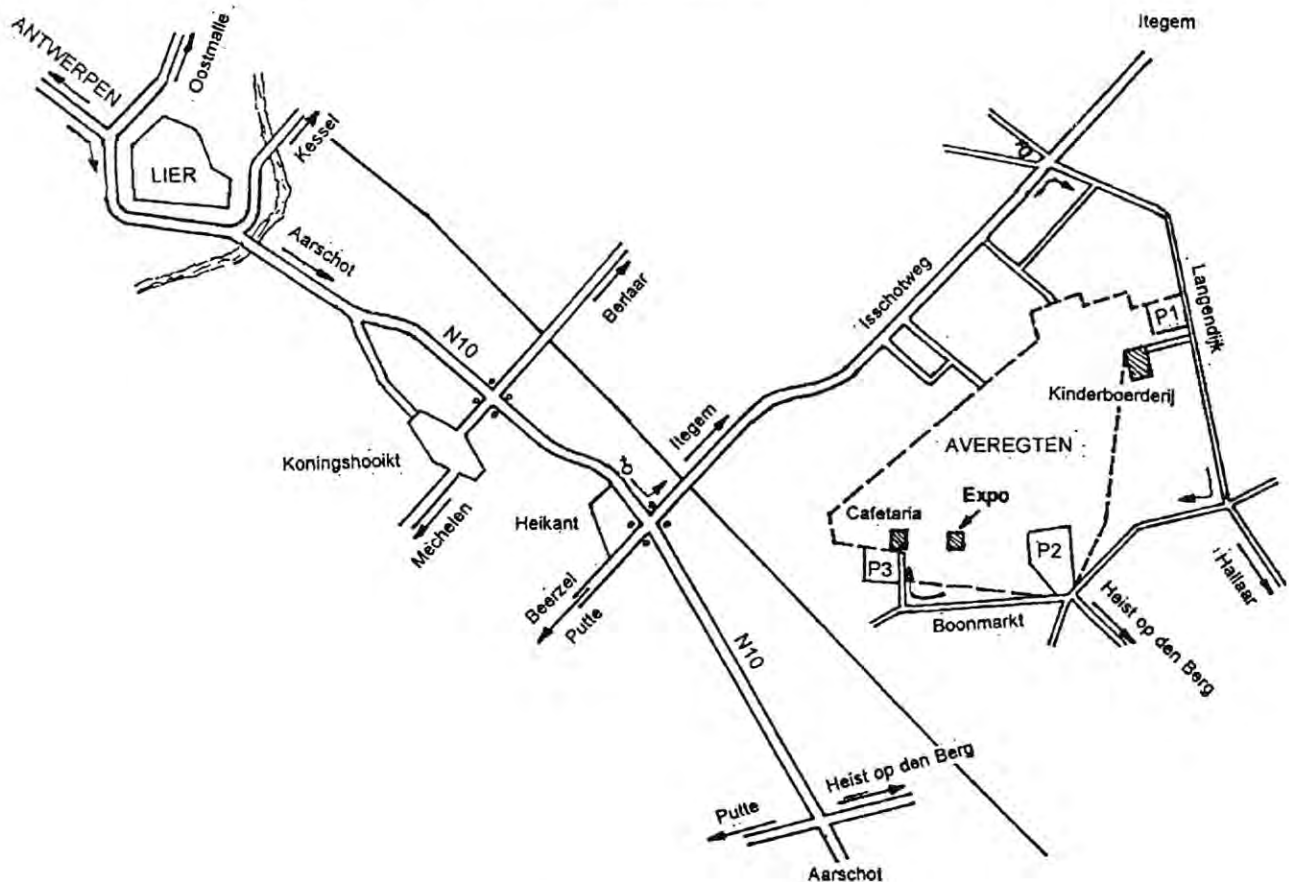
Zoerselbos. Samenkomst aan de kerk te Zoersel.

Zaterdag 9 november

Gooreind (Wuustwezel). Samenkomst aan de kerk van Gooreind.

Demonstratiedagen in het Provinciaal Domein "Avergten" te Hallaar

Op zaterdag 7 en zondag 8 september 1996, van 10 tot 17 uur richt onze Kring demonstratiedagen in, in het Provinciaal domein "Avergten" te Hallaar (Heist-op-den-Berg). Demonstratiewandelingen en het determineren van paddestoelen zijn voorzien. De wandelingen zijn gepland om 10, 14 en 15.30 uur en vertrekken aan de blokhut in het 80 ha grote domein. Het domein "Avergten" is bereikbaar via de N10 Lier-Aarschot (zie kaartje). Parkeren kan op de parkings Boonmarkt, P2 of liefst P3.

Excursies van de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep

- 31.08 Oudenaarde, Enamebos (leiding: *H. Mervielde*, 09/282.60.49). Bijeenkomst 9.30 u, kerk Ename.
- 07.09 Kortrijk, Kennedybos (leiding: *C. Hanssens*, 056/21.23.13). Bijeenkomst 9.30 u, E17, afrit Kortrijk-Hallen (komend van Gent), rechtsaf, voor de Hallen.
- 21-22.09 Neufchateau-weekend; inlichtingen bij *H. Mervielde*, 09/282.60.49.
- 25.09-02.10 Paddestoelentoonstelling in de Plantentuin RUG, Ledeganckstraat 35, Gent. Materiaal aanbrengen voor de

opbouw (24.09) en voor verversen (meermaals). Determineerzitting op 't Lab. op zaterdag 28.09 vanaf 9 u.

- 05.10 Dagexcursie Zulzeke, Ingelbos en Heinsdaal (leiding: V. Vertongen, 09/386.27.10). Bijeenkomst 9.30 u, Hotond-molen.
- 12.10 Houthulstbos (leiding: H. Mervielde). Bijeenkomst 9.30 u, kerk Houthulst.
- 26.10 Ursel, Drongengoed (leiding: E. Vanaelst, 09/374.59.86). Bijeenkomst 9.30 u, kerk Ursel.
- 09.11 Gent, Universitaire Campus Proeftuinstraat (leiding: P. Van der Veken). Bijeenkomst 9.30 u, Ledeganckstraat 35, langs de Plantentuin.
- 16.11 Knokke-Zoute, Zwinnebosjes (leiding: B. Declercq). Bijeenkomst 9.30 u, parking bij kruispunt Bronlaan-Ooievaarslaan.

Excursieprogramma van de Nederlandse Mycologische Vereniging in het zuiden van Nederland

ATTENTIE: Als bij een excursie de term **OPBELEXCURSIE** staat dan wil dit zeggen dat deelnemers de excursieleider de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen. In principe gaat een excursie altijd door, alleen onder extreme omstandigheden kan de excursieleider adviseren om de excursie niet te laten plaatsvinden, of naar een ander gebied verplaatsen.

De excursies vertrekken in principe om 10.30 uur, tenzij anders is vermeld, en eindigen om ongeveer 16.00 uur. Alleen als het tijdstip van aankomst van bepaalde treinen daar aanleiding toe geeft, zal tot 10.45 uur gewacht worden. Deelnemers wordt verzocht om dit vantevoren aan de excursieleider mee te delen, zodat er niet een hele club mensen voor niets een kwartier extra staat te wachten. Voor nieuwkomers is het handig om te weten dat de deelnemers zich meestal verzamelen in de stationsrestauratie of het cafeetje in de buurt, indien aanwezig. Van deelnemers aan excursies van de NMV wordt verwacht, dat zij zich aan de aanwijzingen van de excursieleiders houden. Het verzamelen van paddestoelen voor nadere studie dient zo voorzichtig mogelijk te gebeuren, om zo min mogelijk schade aan het terrein toe te brengen.

- 6 .07 De Put en Zegerplas, gemengd bos en polderbosjes. Er zal speciaal aandacht worden geschonken aan **Roestschimmels**. Verzamelen: station Alphen aan de Rijn. Leiding: M.E. Noordeloos, tel.0182-538684, C.B. Uljé. **OPBELEXCURSIE!**
- 13 .07 Blauwe Kamer, een proefgebied voor natuurontwikkeling (het zgn. plan ooievaar). Als beheersmaatregel wordt begrazing door runderen en paarden toegepast. Verzamelen: station Rhenen, Leiding: G.M. Jansen, tel.: 0317-416025. **OPBELEXCURSIE!**
- 20 .07 Gunterstein, van dit kleibos kent de excursieleider elk plekje. Verzamelen: station Breukelen. Leiding: G.A. de Vries, tel.: 035-5413931. **OPBELEXCURSIE!**
- 03 .08 Kortenhoefse Plassen "Oppad", moerasbossen, dus laarzen mee! Verzamelen: station Hilversum. Leiding: P.J. Keizer, tel.: 030-2343505. **OPBELEXCURSIE!**
- 10 .08 Huys ten Donck, parkbos op klei. Opmerkelijke vondsten uit het verleden zijn *Amanita strobiliformis* (Franjeamaniet) en *Boletus satanus* (Satanboleet). Verzamelen: station Barendrecht. Leiding: Mw. C.M. de Held-Jager, tel.: 0182-517759. **OPBELEXCURSIE!**
- 24 .08 Groote Heide, Venlo. Verzamelen: station Venlo. Leiding: S.M.M.P. Verheesen, tel.: 0478-692855. **OPBELEXCURSIE!**
- 31.08 Vollenhoven, landgoed op zandgrond en Oostbroek, landgoed op klei in het Kromme Rijn gebied. Verzamelen: station Driebergen/Zeist. Leiding: L.P. Tolsma, tel.: 030-6959861. **OPBELEXCURSIE!**
- 28.09 Vredenhof, kleibos en mogelijk Kweekhoven, beide terreinen mycologisch onbekend. Verzamelen: station Breukelen. Leiding: G.J. Immerzeel, tel.: 0346-264546.
- 5 en 6.10 **MYCENA-WEEKEND**. Op zaterdag 5 oktober is er een excursie naar terreinen langs de Vecht met verschillende biotopen, waarbij vooral aandacht besteed zal worden aan mycena's. Verzamelen: station Ommen. Leiding: Th.W. Kuyper en Mw. M.T. Veerkamp. Op zondag 6 oktober is er op het Biologisch Station te Wijster gelegenheid om de verzamelde mycena's met deskundige hulp van bovengenoemde personen microscopisch te determineren. **AANVANG: 10.00 UUR.**
Degenen die aan deze dag willen deelnemen kunnen zich voor 15 september opgeven bij Mirjam Veerkamp of Thomas Kuyper, p/a Biologisch Station, Kampsweg 27, 9418 PD Wijster, tel.: 0593-562441. Ook is er (beperkte) gelegenheid om op het B.S. te overnachten, kosten f 10,- p.p. per nacht (selfsupporting). Ook dit vantevoren vermelden.
- 19.10 Leemputten bij Dorst, natuurterrein dat sinds 1987 begraaasd wordt en bekend is om zijn mycologische rijkdom. Verzamelen: station Breda. Leiding: J. Gelderblom, tel.: 076-5016130.
- 2.11: Maasvlakte, zeer jonge duinen waar *Cyathus stercoreus*, *Hohenbuehelia culmicola* en *Peziza ammophila* gevonden zijn. Eventueel 's middags naar het landgoed Mildenburg bij Oostvoorne. Verzamelen: busstation Oostvoorne. Leiding: R. Gorissen, tel.: 024-6414716 en N.J. Dam.
- 30.11 en 1.12 **APHYLLOPHORALES-WEEKEND**. Op 30.11 is er een excursie naar de Warande of Het Coovelsbos, waar we materiaal verzamelen om zaterdagavond en zondag te determineren onder deskundige leiding, Overnachting kan indien gewenst geregeld worden, eventueel bij leden in de omgeving of met een matje en slaapzak in de zaak van Henk Lammers. Degenen die willen deelnemen aan het microscopisch bestuderen kunnen zich voor 1 november opgeven bij Elisabeth Jansen, Goudenregenlaan 8, 6862 WT Oosterbeek, tel.: 026-3337312. Vermelden of men wil overnachten. Verzamelen: station Helmond. Leiding: H. Lammers, tel.: 0492-532100 & B.W.L. de Vries, tel.: 0528-265234.

Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeekia, een publikatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeek (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeekia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De A.M.K. is lid van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische groeperingen.

De AMK bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen. Alle leden hebben het recht hieruit boeken te ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 fr. per jaar, buitenlandse leden betalen 550 fr. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen. Buitenlandse leden kunnen het lidgeld over maken op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen of door een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen.

AMK publikaties en reagentia voor microscopie

Bij onze bibliothecaris, Jean Schavey, kan de "Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen" bekomen worden en ook oude nummers van Sterbeekia en een set met de meest gebruikte kleurstoffen en reagentia voor microscopie.

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter (hoofdredacteur Sterbeekia): de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.76

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel. tel.: 014/54.91.44